

Malmö Universitet
Lärande och samhälle
Skolutveckling och ledarskap

Självständigt arbete
15 högskolepoäng, avancerad nivå

Universitetsstudenter med funktionsnedsättning:

En diskursiv analys av normalitet och inkludering som
specialpedagogiskt dilemma

University students with disabilities: A discursive analysis of
normality and inclusion as a special educational dilemma

Henrik Mejborn

Masterexamen i specialpedagogik, 120 hp
Slutseminarium: 2025-01-30

Examinator: Balli Lelinge
Handledare: Anna Jobér

Förord

Tack Anna Jobér för ett gott handledarskap och din förmåga att locka fram en ansträngning hos mig i skrivandet och uppmuntran att reflektera yvigt franskt. Tack Balli Lelinge för infångandet av det yvigt franska till den vetenskapliga strukturen. Efter denna uppsats ska jag endast ägna mig åt att äta och dricka allt gott franskt.

Sammanfattning

Uppsatsen syfte är att med en diskursiv ansats analysera avdelningen för riktat pedagogiskt stöd, genom att undersöka fem samordnares reflektioner avseende inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid högre utbildning. Analysen baseras på Foucaults diskursteoretiska idéer om normalitet och dikotomier. En kvalitativ intervjumetod används, där samordnarna reflekterar över fyra teman kring inkludering. Resultatet filtreras genom Foucaults teorier om normalitet och dikotomier och visar att studenter med funktionsnedsättning ses som avvikande från normalitetsnormen, vilket kopplas till Foucaults idé om disciplinär makt. Det finns en dikotomi mellan avdelningen för riktat pedagogiskt stöd som förespråkar individualiserat stöd och fakulteterna som håller fast vid befintliga pedagogiska metoder. Mellan denna dikotomi finns det i diskursen en otydlig lagstiftning från statsmakten, vilket gör att aktörerna i universitetsdiskursen har tolkningsutrymme om stödets tillämpning. Avdelningen för riktat pedagogiskt stöd fungerar som en "gatekeepers", vilket innebär att avdelningen både separerar och inkluderar studenter med funktionsnedsättning i undervisningssystemet. Även i samordnarnas reflektioner om studenterna finns ordval som beskriver studenterna med funktionsnedsättning som avvikande från normen; det vill säga universitetsdiskursen definition om hur en normalstudent ska vara och prestera. Det specialpedagogiska perspektivet är att svag inkludering existerar för studenter med funktionsnedsättning i universitetsdiskursen och att inkludering är ett dilemma i undervisningen.

Nyckelord: Dikotomier, Dilemmaperspektiv, Diskursanalys, Foucault, inkludering, Normalitet, Riktat pedagogiskt stöd, Samordnare, Student med funktionsnedsättning.

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning.....	3
Innehållsförteckning.....	4
1. Inledning	6
2. Syfte och frågeställningar.....	8
3. Bakgrund	9
3.1 Perspektiv på inkludering	9
3.2 Mottagandet av studenter vid universitetet	11
3.3 Det pedagogiska stödets utformning och funktion.....	11
3.4 Anpassningar och undervisning på fakulteterna för studenter med funktionsnedsättning	12
4. Tidigare forskning	13
4.1 Forskning med induktiv teori och kvalitativ metod	13
4.2 Forskning med kvalitativt generat material samt diskursiv teori	15
4.3 En spansk diskursiv undersökning om inkludering vid universitetsstudier	16
4.4 En irländsk diskursiv undersökning om inkludering vid gymnasiestudier	16
4.5 Diskursiv dokumentanalys av inkluderingsbegreppet i styrdokument för högre utbildning i Kosovo.....	18
4.6 Sammanfattning och diskussion	18
5. Teori.....	21
5.1 Diskurs och makt.....	22
5.2 Relationell makt	22
5.3 Den självdisciplinära makten	22
5.4 Makt - vetande.....	23
5.5 Normalitet.....	24
5.6 Sammanfattning.....	25
6. Metod och genomförande.....	26
6.1 Metodval.....	26
6.2 Urval	27
6.3 Förberedelse och genomförande.....	27
6.4 Bias	29
6.5 Bearbetning av materialet.....	30

6.6 Etik	31
7. Resultat-och analysdel.....	33
7.1. Vad talas det om?.....	33
7.1.1 Delanalys	35
7.2 Hur talas det om det.....	35
7.2.1 Delanalys	37
7.3 Vad framställs som sanning?	38
7.3.1 Delanalys	39
7.4 Vilka subjeks- och objektspositioner framställs?	40
7.4.1 Delanalys	42
7.5 Vad utesluts i det talade materialet?	43
7.5.1 Delanalys	44
8. Diskussion	46
8.1 Hur beskriver samordnarna om vad som avses normalt eller onormalt i relation till studenter med funktionsnedsättning och inkludering i universitetsdiskursen?.....	46
8.2 Vilka motsatser, dikotomier, framträder i universitetsdiskursen kring inkluderingar av studenter med funktionsnedsättning?	48
8.3 Specialpedagogiskt perspektiv: Hur samordnarna uppfattar inkluderingsprocessen för studenter med funktionsnedsättning?	50
8.4 Slutsatser och sammanfattning.....	51
8.5 Metoddiskussion.....	53
8.6 Förslag på fortsatt forskning.....	55
Referenslista	56
Bilaga.....	59

1. Inledning

I en artikel i Dagens Nyheter menar Sara Tapper, nationell samordnare för riktat pedagogiskt stöd, att studenter med funktionsnedsättning ökar vid landets lärosäten. I artikeln används ordet ”markant”. Enligt Tapper är det svårt att svara på varför ökningen sker men några förklaringar i artikeln som lyfts är bland annat breddad rekrytering. Tappert spår att studenter med funktionsnedsättningar kommer att öka i och med att fler unga idag diagnostiseras. Detta får till följd att stigmat kring funktionsnedsättningar minskar i samhället och i förlängningen utbildningssammanhang (Haltorp, 2023). Det specialpedagogiska perspektivet i uppsatsen är begreppet inkludering av studenter med funktionsnedsättning som bedriver universitetsstudier. Att inkluderingsbegreppet är aktuellt vid dagens högre studier i Sverige belyser Arrhenius och Sandberg (2025) i en debattartikel i Göteborgs-Posten. Arrhenius och Sandberg (2025) konstaterar att det i dagsläget finns en samhällsnorm som handlar om funktionsduglighet i arbetslivet. En högt ställd norm som även smittar av sig på akademiska utbildningar och normen skapar problem och då i detta fall för studenter med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, det vill säga ADHD och autism, förkortad NPF. Att ha en NPF-diagnos innebär bland annat att studenter har exkluderats från försvarshögskolan och polishögskolan. Artikeln lyfter att Diskrimineringsombudsmannen har granskat utbildningarna och kom fram till att det är diskriminerande att utesluta studenter på grund av NPF-diagnos. Utbildningsinstitutionerna ska hädanefter anta på akademiska meriter och inte sortera bort studenter på grund av en diagnos. Detta beslut är ett bidrag till en inkluderande utbildning och i förlängningen yrkeskårer. Arrhenius och Sandberg (2025) visar på problemet med en strukturell exkludering och därmed brist på inkludering för studenter med funktionsnedsättning. I denna uppsats är inkluderingstanken ett aktuellt och angeläget ämne att undersöka och då med blicken riktad mot högre utbildning i Sverige.

Det specialpedagogiska nyckelbegreppet inkludering har sitt ursprung i Salamanca-deklarationen, en överenskommelse från 1994 i UNESCOs regi, som innebär att integrera barn med särskilda behov i skolsystemen (Edwards, 2019). Carlsson och Nilholm (2004) presenterar tre olika inkluderingsperspektiv: svag inkludering, stark inkludering och inkludering som dilemma. Svag inkludering definieras som att inkludering tillåter undantag i utbildningssystemet. Författarna menar att de flesta utbildningssystem tillämpar en svag inkludering, vilket innebär en acceptans för visst undantag. Stark inkludering innebär att utbildningssystemet bör organiseras så att alla

studenter kan delta. Det är systemets ansvar att hantera den heterogena studentgruppen. Detta är ofta en teoretisk vision som sällan speglar verkligheten. Vidare introducerar även ett tredje perspektiv: Inkludering som ett dilemma. Detta innebär att se inkludering som ett komplext åtagande i ett utbildningssystem som ska omfatta alla studenter, oavsett bakgrund och funktionsförmågor. Författarna menar att utbildningssystemen i västvärlden är positiva till idén om inkludering, men att det finns praktiska svårigheter med att inkludera alla studenter. Inkluderingsstanken är en viktig idé som den politiska makten vill genomföra, men som är svår att förverkliga i praktiken. Carlsson och Nilholm (2004) varnar för att specialpedagogisk forskning, särskilt när det gäller inkludering, lätt blir normativ. Dilemmaperspektivet utgår istället från utbildningssystemets verklighet och försöker identifiera svårigheterna med inkludering samt föreslå förbättringar.

En viktig faktor för uppsatsens undersökning är att inte enbart stanna vid de universitetsanställda samordnarnas uppfattningar om inkluderingsprocessen av studenter med funktionsnedsättning. Även om undersökningen av detta specialpedagogiska perspektiv är viktigt, så finns en större och vidare ambitionen med undersökningen och då att med en diskursanalys undersöka de bakomliggande faktorer i universitetsdiskursen. Vad som styr de universitetsanställda samordnarnas syn på inkluderingen av student i universitetsdiskursen. I många länder i det vi vanligtvis refererar till som the Global North västvärldens finns det lagstiftning och visioner för inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid högre utbildning. Diskrimineringslagstiftningen (2008:567) är ett perspektiv och ett annat perspektiv är hur de anställda ser på inkluderingsarbetet och då med blickpunkt mot hur lagstiftning i universitetsdiskursen påverkar hur anställda uppfattar inkluderingsprocessen för studenter med funktionsnedsättning.

Som anställd specialpedagog sedan sex år vid avdelningen för riktat pedagogiskt stöd vid ett svenskt lärosäte ser jag antalet studenter med funktionsnedsättningar öka för varje år. I takt med ökningen uppkommer behov hos lärosätena att hitta hållbara och konstruktiva specialpedagogiska och pedagogiska arbetssätt för att inkludera studenter med funktionsnedsättning.

Uppsatsens specialpedagogiska perspektiv är att belysa inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid högre studier. För att problematisera inkluderingstanken som är ett vitt begrepp ska fokus riktas på universitetsdiskursens normer som råder gällande studenter med funktionsnedsättning. Uppsatsens mål är att problematisera kring förväntningarna på normalstudenten i diskursen. Detta görs med hjälp av den franska filosofen Michel Foucaults diskursteori om normalitet i diskursen och hur synen på normalitet är kopplat till makt; då att definiera det som i diskursen anses normalt och onormalt (Nilsson, 2008). Det är i detta diskursanalytiska gränsland som uppsatsen i hög grad befinner sig i. I ett försök att belysa, reflektera och problematisera normalitet i universitetsdiskursens syn på studenter med funktionsnedsättning och försöka blottlägga maktstruktur som omger uppfattningarna.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka erfarenheter och kunskaper från fem samordnare, tjänstemän, som är anställda på avdelningen riktat pedagogiskt stöd vid ett svenskt lärosäte om hur de uppfattar inkluderingsprocessen för studenter med funktionsnedsättning. Undersökningen fokuserar på att analysera samordnarnas reflektioner och erfarenheter gällande studenter med funktionsnedsättning och inkludering med utgångspunkt i Foucaults diskursiva idé om normalitet, dikotomier och de maktstrukturer som definierar vad som formar bilden av normalstudenten i universitetsdiskursen.

1. Hur beskriver samordnarna om vad som avses normalt eller onormalt i relation till studenter med funktionsnedsättning och inkludering i universitetsdiskursen?
2. Vilka motsatser, dikotomier, framträder i universitetsdiskursen kring inkluderingar av studenter med funktionsnedsättning?

3. Bakgrund

Den del i universitetsdiskursen som är i fokus för uppsatsen är avdelningen riktat pedagogiskt stöd. Det är en avdelning som finns vid varje högre utbildning i Sverige och som är till för studenter med funktionsnedsättning. Ambitionen i detta bakgrundskapitel är att ge en bild och förståelse för verksamheten riktat pedagogiskt stöd och för yrkeskategorin samordnarna vars uppgift är att upprätthålla och koordinera det riktade pedagogiska stödet för studenter med funktionsnedsättning vid högre utbildning. Men även att ge bakgrund på det specialpedagogiska perspektivet beträffande inkludering av studenter med funktionsnedsättning i universitetsdiskursen.

3.1 Perspektiv på inkludering

Föreliggande avsnitt inleds med att belysa hur universitetet förhåller sig till begreppet inkludering för att sedan gå igenom olika specialpedagogiska perspektiv på inkludering.

Universitets- och högskolestudenter med funktionsnedsättning har enligt universitets- och högskolerådets hemsida (2024) rätt till stöd och anpassningar under studietiden. Vidare på hemsidan formuleras följande: ”Du som har en funktionsnedsättning ska så långt som möjligt kunna studera på universitet eller högskola på samma villkor som andra studenter” (Universitets- och högskolerådet, 2024). Det finns också en hänvisning till Diskrimineringslag (2008:567) och då till avsnittet om definitioner av funktionsnedsättning. Det kan konstateras att lagstiftningen kring riktat pedagogiskt stöd för studenter med funktionsnedsättning i huvudsak bygger på diskrimineringslagen och att studenter med funktionsnedsättning så långt som möjligt ska hamna i jämförbar situation som alla andra studenter. Enligt Simmeborn Fleischer (2013) används begreppet funktionsnedsättning för att överensstämma med lagstiftning och skydda den grupp av studenter som har en nedsatt förmåga fysiskt, psykiskt eller kognitivt.

Ordet inkludering nämns inte officiellt på universitet- och högskolerådets hemsida gällande riktat pedagogiskt stöd och universitetsstudier utan det är ordet tillgänglighet som används (Universitets- och högskolerådet, 2024). Valet att använda begreppet inkludering i uppsatsen är för att det är ett centralt begrepp i ämnet specialpedagogik och detta är en uppsats i specialpedagogik.

Inkludering är ett komplext begrepp som fångar ambitionen i ett utbildningssystem att omfatta alla studenter och då speciellt de studenterna med funktionsnedsättning. Professioner som arbetar med studenter med funktionsnedsättning måste förhålla sig till begreppet och relatera och värdera det i sin yrkesgärning (Melander, 2020). Carlsson och Nilholm (2004) menar att utbildningssystemen och framförallt den politiska makten i västvärlden är positiva till begreppet inkludering. Det är dock ett ideologiskt och politiskt projekt där det inte ges några tydliga direktiv om hur det ska implementera praktiskt i en utbildningssituation. I en forskningsöversikt gjord av Edwards (2019) konstateras det att det är det medicinska perspektivet på funktionsnedsättning som råder i den internationella universitetsvärldens förhållningssätt till studenter med funktionsnedsättning. Det medicinska perspektivet innebär att studenten är bärare av funktionsnedsättningen och måste kunna bevisa sin funktionsnedsättning. I det medicinska perspektivet är studenten bärare av diagnosen således är det studenten som inte passar in ett befintliga undervisningssystemet utan bör anpassas till systemet. Edwards vänder på perspektivet i slutsatsen och menar att systemet bär ansvar i att undanröja eventuella hinder i undervisningen eller i Campusmiljön så att undervisningen blir tillgänglig och inkluderande.

Utifrån en specialpedagogisk fördjupning i den högre utbildningen och då med fokus på det medicinska perspektivet på studenten med funktionsnedsättning görs en koppling till de specialpedagogiska perspektiven. Nilholm (2005) menar att i det klassiska specialpedagogiska forskningsfältet finns två perspektiv på specialpedagogiken. Det första perspektivet är den individualistiska med rötter i medicin och psykologi och utifrån detta synsätt är studenten bärare av diagnosen och ska stärkas i undervisningen. Det andra perspektivet med rötter i samhällsvetenskap är det sociala perspektivet där undervisningsinstitutionen bär ansvar att reducera hindren för studenten med funktionsnedsättning. Nilholm (2005) finner i forskningsfältet att dessa två perspektiv traditionellt har stått i motsats till varandra och författaren vill med forskning inrätta ett tredje så kallat dilemmaperspektiv, där både individens funktionsnedsättning beaktas i lärmiljön. Nilholms dilemmaperspektiv innebär en problematisering av inkluderingsprojektet och då inkludering av studenter med funktionsnedsättning i undervisningen, vilket kan tolkas som en hjälp att vidga perspektivet på inkludering i undervisningssituationen för studenten med funktionsnedsättning; att det alltid finns omständigheter som försvårar, dilemman, som bör beaktas i inkluderingsarbetet.

3.2 Mottagandet av studenter vid universitetet

När en student med funktionsnedsättning blir antagen till universitet ska ansökan ske om ett riktat pedagogiskt stöd i ett digitalt system som används av alla landets lärosäten. Systemet är Nationellt administrations-och informationssystem för samordnare som benämns med förkortningen Nais (Universitets-och högskolerådet, 2024).

Ansökan görs i ett webbformulär och ska innehålla intyg om funktionsnedsättning som är styrkt av sakkunnig. Vid Lunds universitet och avdelningen för pedagogiskt studentsstöd står det att sakkunnig kan vara till exempel läkare, logoped eller psykolog (Lunds universitet, 2024). Detta kan tolkas som att ett medicinskt utfärdat intyg är att föredra. Sveriges lärosäten är ålagda att ha en avdelning som arbetar med att koordinera det riktade pedagogiska stödet. Yrkesgruppen som arbetar med detta har titeln samordnare. Samordnarna har utbildningsbakgrund i olika typer av människovårdande yrken som exempelvis studievägledare, arbetsterapeut eller specialpedagog och en viktig del i samordnarens yrkesroll är att verifiera och godkänna studenters intyg om funktionsnedsättning innan stödet godkänns eller avslås. Vidare ska samordnaren sedan koordinera ut beslutet om riktat pedagogiskt stöd till lärosätets institutioner och utbildningar (Simmeborn Fleischer, 2013).

3.3 Det pedagogiska stödets utformning och funktion

Det pedagogiska stödet som finns att tillgå vid landets lärosäten ser någorlunda enhetligt ut och dess uppgift är att kompensera för funktionsnedsättningen så att studenten med funktionsnedsättning hamnar i en jämförbar situation (Simmeborn Fleischer, 2013).

Så som det pedagogiska stödet omnämns på pedagogiskt studentstöds hemsida (2024) vid Lunds universitet så sker det ett möte mellan samordnaren och studenten med funktionsnedsättning efter att studenten har fått sin ansökan beviljad i Nais – se ovan. I mötet tar samordnaren beslut om de stöd som ska kompensera för funktionsnedsättningen och således kan stödet skifta något efter funktionsnedsättningen och dess behov. Stödpaketet ser generellt ut bland landets lärosäten men vissa variationer förekommer, som det ser ut vid Lunds universitet ser det generellt ut vid landets lärosäten: Anteckningsstöd, stöd av mentorer, talböcker och talsyntes, tentamensstöd som

exempelvis förlängd tid vid tentamen eller anpassad examen som exempelvis tentera enskilt eller i liten grupp och studie-teknisk handledning (Lunds universitet, 2024).

3.4 Anpassningar och undervisning på fakulteterna för studenter med funktionsnedsättning

En viktig uppgift som samordnarna har är att koordinera ut besluten om riktat pedagogiskt stöd till fakulteterna och utbildningarna. Detta innebär att samordnarna också har en inblick i hur inkluderingen fungerar i undervisningen för studenter med funktionsnedsättning (Blomberg et al., 2013).

I den akademiska miljön har läraren stor autonomi och det är således upp till den enskilde läraren hur denne hanterar tillgänglighet och inkludering i undervisningen. I en undersökning ibland svenska universitetslärares visar att lärarnas kunskaper om funktionsnedsättningar är begränsade. Tidigare studier har även visat att det är en avgörande faktor att det finns en vilja hos lärarna att undervisa tillgängligt för att undervisningsmiljön ska bli mer inkluderande (Blomberg et al., 2013). I en fallstudie genomförd av Melander (2020) på en samhällsvetenskaplig institution vid ett svenskt lärosäte, intervjuades nio lärare om deras syn på inkludering och tillgänglig undervisning. Det framkom att det fanns en tydlig vilja hos lärarna att i undervisningen inkludera studenter med funktionsnedsättning. Det rådde dock ingen samsyn i lärarkollegiet hur en sådan undervisning ser ut eller ska ske. Att pedagogiskt lägga upp en inkluderande undervisning upplevdes som tidskrävande för lärarna och ofta fick undervisningsförberedelserna stå tillbaka till förmån för egen forskning (Melander, 2020).

4. Tidigare forskning

Det finns en del internationell forskning som undersökt ämnet inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid högre studier och som använt induktiv teori och kvalitativ metod. I ett försök att skapa en förförståelse av forskningsläget om ämnet ska det i början av detta avsnitt i korthet presentera den internationella forskningen för att ge en bild av de svårigheter som studenten med funktionsnedsättning möter vid högre studier. Vidare går avsnittet över i att behandla det betydligt mindre antal forskning om ämnet som använder diskurs analys. För att kompensera det mindre antalet diskursiv forskning görs den delen mer djupgående med en analys av forskningens tillämpning av den diskursiva teorin.

4.1 Forskning med induktiv teori och kvalitativ metod

I en brittiskt studie visar Kendell (2016) statistik på att studenter med dolda funktionsnedsättningar som dyslexi, autism, ADHD och psykisk ohälsa ökar vid universiteten i Storbritannien och det är den största studentgruppen bland studenter med riktat pedagogiskt stöd. Författaren menar att en förklaringsmodell till att de osynliga funktionsnedsättningarna ökar till skillnad från tidigare är att det i dagens samhälle är mer accepterat att vara öppen med sin diagnos, då även med de så kallade dolda funktionsnedsättningarna. Studien lyfter även att det fanns en studentgrupp med funktionsnedsättningar som inte ansöker om riktat pedagogiskt stöd, trots diagnos, eftersom denna studentgrupp inte ville vara öppen med svårigheterna. Slutsatsen är att denna studentgrupp medvetet vill dölja funktionsnedsättningen för att det fortfarande finns ett stigmata kring funktionsnedsättning i den akademiska miljön. Temat stigmata syns även i en nyazeeländsk undersökning gjord av Clairborne och Cornforth (2011) och resultatet visade på en ambivalens hos studenter med funktionsnedsättning om hur pass öppna de ville vara om funktionsnedsättningen för kursare och lärare. Studenterna ansåg att det fanns risk att bli behandlad annorlunda eller bli dömda av läraren. Undersökningen fann att samordnarna i strävan att hjälpa studenterna med funktionsnedsättningarna såg sig klämda av lagar, förordningar, beslut och otydliga roller som fanns i organisationen. Samordnarna upplevde även att visionen i lagstiftning och policys gällande inkludering ofta inte var implementerad i studievardagen. Ett problem som samordnarna kunde se var att inkluderingsprocessen och ett fungerande riktat pedagogiskt stöd ofta fastnade i undervisningsbyråkratin (Clairborne & Cornforth 2011)

I en fallstudie gjord vid ett australiensiskt universitet såg forskarna två tydliga perspektiv hos studenterna om det riktade pedagogiska stödet. Dessa perspektiv handlade om det individuella stödbehovet kontra det fixerade och formella stödet som erbjöds vid avdelningen riktade pedagogiska stödet. Den ena studentgruppen var nöjd med det formaliserade stödet medan den andra studentgruppen var missnöjd och efterfrågade ett mer individualiserat stöd (Couzens et al., 2015). Identifierandet av en studentgrupp med pedagogiskt stöd som inte var nöjd kan Kendells (2016) undersökning bekräfta. Den kritik som framgick i den brittiska undersökningen var att de flesta studenter med riktat pedagogiskt stöd upplevde stödet för allmänt. Stödet upplevdes således inte individualiserat utan som forskningsartikeln uttrycker det: "One size fits all" (Kendell, 2016, s. 8). I Morina och Biagiottis (2021) forskningsöversikt om framgångsfaktorer vid universitetsstudier för studenter med funktionsnedsättning visade internationell forskning att hjälpsam och engagerad personal och lärare var en nyckelfaktor för studenten med funktionsnedsättning att lyckas med studierna.

I Edwards (2019) forskningsöversikt kom Edwards fram till att en kulturförändring vid universiteten bör ske i synen på hur universitetskurser struktureras, görs tillgängliga och examineras. Det framkom att det var viktigt att lyfta goda undervisningsexempel och forskning på hur universitetskurser kan göras mer tillgängliga och inkluderande (Edwards, 2019). I en kvalitativ undersökning gjord vid sju spanska universitet där studenter med funktionsnedsättnings intervjuades om hur de uppfattade inkludering i studierna visade att studenterna fann att lärarna följde det formaliserade stödpaketet, som förlängd tid på tentamen. Däremot när det kom till det individualiserade stödet valde lärarna ofta att ignorera det och studenterna önskade ofta ett mer individualiserat stöd som var bättre anpassat efter behov (Lopez-Gavira et al., 2019).

Simmeborn Fleischer (2013) har i sin avhandling undersökt högskolestudenter med Aspergers diagnos. Författaren menar att i och med att systemet riktat pedagogiskt stöd utgår ifrån diagnoser så hamnar stödet lätt i ett endimensionellt perspektiv på studentens funktionsnedsättning vilket gör att svårigheter ter sig likartat och att stödpaketet därmed upplevs som begränsat och likriktat. Ett begrepp; multifinalitet nämns i avhandlingen och begreppet förklaras med att gemensamma orsaker kan utmynna i olika effekter. Den riktade pedagogiska stöddiskursen innebär att studentens funktionsnedsättning och då Aspergerdiagnosen orsakar olika svårigheter för studenterna i

studierna. I slutet av avhandlingen ges förslag eller snarare en vision om ett mer individualiserat stöd. Ett exempel på förslag är att samordnaren och studenten, med studentens medgivande, informerar läraren om studentens behov (Simmeborn Fleischer, 2013).

Sammanfattningsvis visar den internationella forskningen på att studenter med dolda funktionsnedsättningar ökar vid universiteten. Olika forskningskällor visade att studenter med funktionsnedsättning tycks uppleva funktionsnedsättningen som stigmata i den akademiska lärmiljön. En undersökning belyste att samordnarna fann att intentionen med universitetets inkluderingsprocess för studenterna med funktionsnedsättning fastnade i utbildningens administration och byråkrati. Olika forskningskällor fann att det fixerade och formella riktade pedagogiska stödet oftast inte täckte studenternas behov och kunde kompensera för funktionsnedsättningen. I två artiklar förespråkades att lärarna och det riktade pedagogiska stödet borde ha en mer individualiserad approach till studenter med funktionsnedsättning, eftersom behoven ser olika ut.

4.2 Forskning med kvalitativt generat material samt diskursiv teori

Uppsatsen utgår från en diskursiv analys och ett kvalitativt genererat material. I valet av diskursiv analys är den diskursiva utgångspunkten att sanning och kunskap bildas i diskursens mall efter hur världen bör uppfattas (Svensson, 2018). Fokus för uppsatsen är att använda Foucaults diskursiva syn på normalitet med blickpunkt på studenter med funktionsnedsättning. Antalet forskningsartiklar med kvalitativt generat material och med en diskursiv teori som undersökt inkludering i högre utbildning är begränsat i jämfört med induktiv och kvalitativ forskning. Förhållningssättet och drivkraften i undersökningen är Foucaults diskursiva teorier applicerad på intervjumaterialet. Eftersom detta avsnitt innehåller mindre forskningsrön görs en mer djupgående analys av forskningsartiklarna som använder en diskursiv analys på kvalitativt generat material. Insikter från analysen ska vidga förståelsen för vad en diskursiv teoribildning kan tillföra en kvalitativ genererat undersökningsmaterial. Fokus är hur den diskursiva teorin används i undersökningarna och avsnittet avslutas i en summerande och diskuterande jämförelse av den diskursanalytiska teorin och analysen.

4.3 En spansk diskursiv undersökning om inkludering vid universitetsstudier

Garcia-Gonzales et al. (2021) har i sin forskning velat undersöka hur ett antal spanska universitetsstudenter med funktionsnedsättningar uppfattat de svårigheter som möter dem vid universitetsstudier. I studien användes en kvalitativ intervju metod, där sexton studenter med funktionsnedsättning i en samtalsliknande intervjuform delgav sina upplevelser om studier och upplevelsen av inkludering och tillgänglig undervisning. Svaramaterialet kodades och sorterades i olika tematik. Utifrån de framkomna teman tolkades dessa utifrån en hermeneutisk diskursiv ansats. Artikeln förankrar inte den diskursiva ansatsen i en större teoribildning. Den börjar med att utgå från studenternas diskurser; det vill säga deras upplevelser av inkludering och tillgänglighet i studierna. Studenternas diskurser, det vill säga upplevelser, tolkades sedan i ett större samhälleligt sammanhang, vilket anknyter till teorin hermeneutik. Ett begrepp som artikeln använder och kort beskriver.

Resultatet som presenteras är att det finns sex konkreta hinder för studenter med funktionsnedsättning att inkluderas. Dessa är att pedagogiken inte är tillgänglig, universitetens byråkrati, otillgängliga äldre lärosalar, personliga svårigheter och sociala hinder både i undervisningssammanhang och ibland studiekamraterna. Det finns ingen direkt problematisering av de konkreta resultaten utifrån en diskursiv analysmall, utan i slutet av artikeln diskuteras resultaten kort utifrån den hermeneutiska utgångspunkten. Det framkommer att det finns motsättningar mellan studenternas upplevelser och lagstiftning. Det konstateras att universiteten är skyldiga att garantera jämlik tillgång till utbildning, men att studenterna upplever att de av forskningens framkomna hinder försvårar detta. Huvudpoängen i undersökningen är att visa på att det finns en diskrepans mellan lagstiftning kring inkludering och dess ideal och studenternas studievardag. Utifrån den diskursiva och hermeneutiska ansatsen presenteras även den konstruktiva idén om att kreativa, positiva och aktiva förändringar i människors attityder bör ske i samhället och vid universiteten när det gäller inkludering, funktionsnedsättningar och tillgänglig undervisning (Garcia-Gonzales et al., 2021).

4.4 En irländsk diskursiv undersökning om inkludering vid gymnasie studier

Rodden et al. (2019) har i sin artikel och forskningsprojekt undersökt tio gymnasie lärare i republiken Irland om deras kunskaper och erfarenheter av inkludering och tillgänglig undervisning

för elever med autism. Metoden som använts är kvalitativ semistrukturerade intervjuer. Lärarnas erfarenheter och kunskaper om inkludering, tillgänglig undervisning samt elever med autism har sedan filtreras genom en kritisk diskursanalys. I analysen har tonvikten lagts vid samhällsvetaren Fairclough och en analysmodell, vilket innebär att filtrera lärarnas erfarenheter genom tre samhällsdiskurser/perspektiv. Dessa är: Mikro - den individuella diskursen och perspektivet, meso – den institutionella diskursen och perspektivet och makro-det övergripande samhällsdiskursen och perspektivet. Det teoretiska avsnittet gällande diskursperspektivet är väl underbyggt med idéer från teoretiker som både Fairclough och Reids idéer om kunskapens och praxisens cirkulära natur; vilket innebär att lärarna handlar utifrån sina kunskaper och att kunskaper eller snarare bristen på kunskaper om inkludering, tillgänglig undervisning och elever med autism präglar deras synsätt och förmåga att hantera inkludering i klassrummet. Vidare i artikeln problematiseras även termen och begreppet funktionsnedsättning och att begreppet bör ses som en social konstruktion.

Sammanfattningsvis är den teoretiska grunden i artikeln grundad i etablerade teoretiker. Resultatet som framförallt tolkats genom Faircloughs tre samhällliga diskurser ges följande nyanserade resultat: På mikro-individuella diskursen gav lärarna uttryck för en önskan att stödja och inkludera elever med autism i klassrum och undervisning men i praktiken fanns det en låg tilltro till den egna förmågan att göra det i praktiken. Lärarna sade sig inte ha rätt kunskaper utan ville hänvisa de autistiska eleverna till den specialpedagogiska hjälp som fanns på skolan. Utifrån Meso-perspektivet fanns det i skolans och lärarnas diskurs en feltolkning av begreppet inkludering till snarare en syn på integrering av elever med autism, vilket innebär att dessa elever ska anpassa sig till det befintliga undervisningssystemet än att systemet ska anpassa sig till de autistiska eleverna. I makrodiskursen såg lärarna sitt uppdrag att huvuduppgiften var ämnesundervisning och att det var specialpedagogiken uppdrag att inkludera elever med autism eftersom skolans specialpedagogiska personal var experter på området. Detta perspektiv skapade en dualism i skolsystemet, där ansvaret för inkludering och tillgänglig undervisning sköts över på experterna, det vill säga speciallärarna. Detta resonemang tolkas som en huvudpoäng i undersökningen. Avslutningsvis och med stöd från resultatet silats genom den kritiska diskursiva analysen föreslår författarna att gymnasieskolorna i republiken Irland bör sträva efter att specialpedagogiken bör ingå i den allmänna undervisningen och att pedagogiken bör breddas i klassrummen till att

inkludera och tillgängliggöra undervisningen för alla elever med betoning på alla, då också med elever med autism (Rodden et al. 2019).

4.5 Diskursiv dokumentanalys av inkluderingsbegreppet i styrdokument för högre utbildning i Kosovo

Forskningsartikeln från Kosovo använder en diskursiv dokumentanalys i stället för kvalitativt genererat intervjumaterial som de två tidigare artiklarna. Artikeln från Kosovo är intressant trots annat metodval, då för att studien undersöker högre utbildning med blick på inkluderingsbegreppet, vilket är det specialpedagogiska perspektivet för denna uppsats. Zabeli och Kacaniku (2021) har i studien undersökt inkluderingsbegreppet i högre utbildningspolitik i Kosovo genom att analysera ett trettiotal nationella och institutionella styrdokument. Dokumentanalysmetoden som användes är lexikometrisk analys som mäter frekvensen av ord, koncept och teman i dokumenten. De funna teman har delats in i temadiskurser som vidare har kontextualiserats. Att sätta teman i ett större sammanhang och tolka dem kom forskarna fram till huvudresultat att styrdokumenterna är vaga i beskrivningarna i hur inkludering ska tillämpas i högre utbildningssystem. Studien ger förslag på att styrdokumenterna bör bli tydligare i hur tillämpningen av inkluderingen i undervisningen ska se ut. Studien betonar även behovet av realistiska och effektiva stöd och detta kopplas till internationell forskning, där oftast inkluderingsbegreppet i högre utbildning framställs idealiserat men med lite förankring i praktik. Zabeli och Kacaniku (2021) ger även förslag om att de styrdokumenterna bör vara mer juridiskt bindande gällande inkludering vid högre utbildning.

4.6 Sammanfattning och diskussion

Alla tre forskningsartiklarna, det vill säga den spanska, irländska och undersökningen från Kosovo kontextualiserar. Att innehåll från dokument och informanternas kvalitativt genererade material, det vill säga upplevelser, placeras i ett större politiskt och socialt sammanhang. Detta kan utifrån en diskursiv analys betecknas som att kontextualisera (Svensson 2018). Skillnaden mellan den irländska - gymnasielärares syn på inkludering - och den spanska - universitetsstudenter med funktionsnedsättnings upplevelser av inkludering - är att forskningsprojekten utgår från mer eller mindre stora teoretiska avsnitt, när de analyserar det kvalitativt genererade svars materialet.

Den irländska undersökningen har en större teoretisk bas gällande den diskursiva analysen av svars materialet och detta bidrar också till att resultatet blir mer problematiserat än den spanska. Den spanska undersökningen med en betydligt mindre teoretisk bas fastnar resultaten i en grundläggande analys, det vill säga att resultaten från informanterna fastnar i en tolkningsdimension av informanternas verklighetsuppfattning. Fokus blir lätt på en rad praktiska hinder som belyser hinder för inkludering. Det är förvisso en handfast forskning, men den når inte på djupet för att kunna presentera möjliga diskurser och perspektiv och eventuella bakomliggande tankemönster för dessa hinder. Den irländska undersökningen har stort stöd i Faircloughs trestegsmodell det vill säga mikro-, meso- och makronivåerna i sin kritiska diskursanalys. Denna trestegsmodell genererar en nyanserad bild av de olika diskurser som styr och påverkar lärarnas uppfattningar och svårigheter i att arbeta inkluderande med autistiska elever i klassrummet. Den spanska undersökningens tematik gällande den ideala lagstiftningen om inkludering kontra hur verksamheten upplevs i verkligheten. Den spanska undersökningen och dokumentanalysen från Kosovo gällande inkluderingsbegreppet i styrdokument för högre utbildning hamnar i liknande slutsats; att styrande dokument och lagstiftning har en idealiserande i syn på inkludering som är svår att implementera i studievardag och undervisning. I den irländska undersökningens lyfts tematiken integrering av studenten, där eleven med autism på det irländska gymnasiet bör anpassas till rådande skolnorm kontra styrdokument- och lagstiftning med inkluderingsidealet som innebär att utbildningssystemet ansvarar för att undanröja inlärningshindren. Alla tre undersökningarna visar kontraster och motsättningar i synen på inkludering och hur studievardagen ser ut för studenter med funktionsnedsättning. Kontraster kring inkluderingsbegreppet är en tematik som sannolikt även kan dyka upp i en svensk universitetsutbildningsdiskurs.

Avslutningsvis dras slutsatsen att ju större och mer underbyggd den teoretiska delen är i en diskursiv analys desto mer nyanserat och problematiserat blir resultatet, snarare så att resultaten inte fastnar i praktiska infallsvinklar av verkligheten utan teorierna går bakom informanternas verklighetsuppfattning och ger fler möjliga förklaringar till de diskurser som styr informanternas tänkande och handlande (Axelsson & Qvarsebo, 2017). Det tycks som att det i forskningsfältet inte finns ett större intresse för forskning med diskursiv ansats med tematiken inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid högre utbildning. Ett antagande är att det kan bero på att det inte just finner praktiska lösningar på inkluderingsdilemmat av studenter med funktionsnedsättning i högre

utbildning. Denna uppsats syftar till att bidra till en problematisering av dilemmat genom att använda Foucaults diskursiva teorier för att tränga bakom de universitetsanställdas uppfattningar och belysa de normer som styr uppfattningarna i en svensk universitetsdiskurs gällande inkludering av studenter med funktionsnedsättning.

5. Teori

I detta kapitel görs en övergripande genomgång av Foucaults teorier om diskurs och makt men med fokus på synen på normalitet, alltså hur diskursens maktregulatorer styr och definierar normalitet. En viktig del i Foucaults studier är hur olika diskurser med tillhörande kunskaper velat disciplinera och styra människor utifrån normer och därmed velat forma individen till ett önskvärt ideal. En viktig del i detta styrande är att kategorisera och då gärna i motsatsförhållande som exempelvis vad som är önskvärt och icke önskvärt i diskursen, men även de maktfaktorer som skapar dessa motsatsförhållanden (Olesen & Pedersen, 2004).

Ett försök görs att foga Foucaults diskursbegrepp till undersökningens specialpedagogiska perspektiv som är inkludering av studenter med funktionsnedsättning i universitetsdiskursen. Blomberg et al. (2013) avslutar en komparativ undersökning av riktat pedagogiska stöd med ett resultat att studenter med pedagogiskt stöd vill definieras som ”vanliga” studenter och slippa kategoriseras. Detta resultat antyder att studenter med riktat pedagogiskt stöd upplever sig avvikande från normalitetsnormen i diskursen och vill inkluderas och betraktas som vilken student som helst. Här är Foucaults diskurs och maktteorier användbara för att problematisera mänskliga beteenden och erfarenheter för att blottlägga aktuella uppfattningar i ett sammanhang och i detta fall en utbildningsdiskurs. Begreppet den självdisciplinära makten innebär att i en specifik diskurs bestäms normen av vad som är normalt och för att upprätthålla normaliteten handlar individerna i diskursen genom att organisera, reglera och kategorisera sig själva och varandra (Axelsson & Qvarsebo, 2017). Tjänstemännen, det vill säga samordnarna, arbetar i universitetsadministrationen och deras viktigaste arbetsuppgift är att tillgodose studenter med funktionsnedsättning pedagogiskt stöd i studierna så att de kan komma i jämförbar situation som övriga studenter. Med hjälp av de diskursiva teorierna ska undersökningen försöka blottlägga diskursens normer som formar en verksamhet som riktat pedagogiskt stöd.

Foucaults diskursteori är omfattande, vilket gör det utmanande att hantera alla idéer. Syftet med uppsatsen är att undersöka universitetsdiskursens syn på inkludering av studenter med funktionsnedsättning, samt att förstå hur Foucaults teorier om normalitet tar sig i uttryck i undersökningsmaterial.

5.1 Diskurs och makt

Foucault menar att människans subjekt förändras under historiens gång, vilket innebär att människans subjekt är flytande och styrd av de diskurser och sammanhang som omger människan och således tolkar och uppfattar människan verkligheten utifrån olika diskurser. En diskurs styrs av regler och normer vilket i sin tur styr vad som är möjligt att samtala om eller ej. I diskursen finns maktfaktorer och inbyggda normer som människan får förhålla sig till och som ofta står i motsägelse till varandra, det vill säga dikotomier som önskvärt-icke önskvärt, förnuft – galenskap, normalt – onormalt, sant – osant (Axelsson & Qvarsebo, 2017).

5.2 Relationell makt

Människans subjekt har förändrats under historien, vilket innebär att människans subjektssens är flytande och styrs av de diskurser som präglar människan under historien, således tolkar och uppfattar människan verkligheten utifrån olika tiders diskurser. För Foucault är makt något relationellt som vi alla är en del av i diskursen, antingen den som innehar makten eller delvis eller som bitvis eller helt maktlös. Eftersom makt till stor del är relationell regleras den inte främst genom stat, statsöverhuvuden eller juridik utan till stor del utifrån de rådande normer i diskursen (Olesen & Pedersen, 2004) I denna uppsats är det en utbildningsdiskurs där individen förhåller sig till diskursdeltagarna och hur universitetsdiskursen präglar individernas tänkande utifrån diskursens normalitetsnorm.

5.3 Den självdisciplinära makten

I Michel Foucaults bok *Övervakning och straff: Fängelsets födelse* görs en idéhistorisk exposé över Europas bestraffningssystem med start från 1700-talet och fram till födandet av det moderna kapitalistiska samhället. I den historiska överblicken visas hur olika samhällens bestraffningar förändras. I början håller statsmakten undersåtarna i underkastelse genom kroppsliga bestraffningar som tortyr och offentliga avrättningar. Det är genom skrämsel och fysiskt våld som människan underkastas den styrande makten. Längre fram i historieexposén när kapitalism och det demokratiska samhällsstyret växer fram introducerar Foucault begreppet den självdisciplinära makten. Detta begrepp anknyts till ytterligare ett begrepp kallad Panoptism. Panoptik är en modell för ett runt fängelse med ett vaktorn i mitten där vaktornet har inblick i varje cell. Fångarna ser dock inte ifall tornet är bemannat eller ej. Metaforen beskriver känslan hos den moderna människan

som i samhällsdiskursen kuvas och underkastas av en osynlig makt i form av styrande normer i diskursen. Det moderna sättet tar således avstånd från det historiskt fysiska härskarmetoderna. Vidare i boken menar Foucault att de samhällsbärande diskurserna som till exempel skola, vårdinrättningar och fängelser övervakas den moderna medborgaren genom normer. Och då med koppling till Panoptikbegreppet, där normerna vill säga är en osynlig men allestädes närvarande makt. I de olika samhällsbärande diskurserna har individerna evaluerats och kategoriserats i motsatser som till exempel normer som godkänd - icke godkänd eller bildningsbar - obildningsbar. De föredragna normerna i diskursen är självdisciplinerande och formar den moderna människan (Foucault, 1975). Det går att se begreppet den självdisciplinära makten i utbildningsdiskursen och således skolans värld, där normer finns för vad som är en godkänd eller icke godkänd prestation eller beteende. Olesen och Pedersen (2004) menar att den moderna disciplineringsmakten sammanstrålar i principen om normalisering. Till hjälp för detta har till exempel en utbildningsinstitution olika måttstockar som klassificerar, diagnostiserar och examinerar efter bestämda normer. Något som kan ses som att olika diskurser i samhället signalerar normer som nutidsmänniskan bör disciplineras efter för att inte bli exkluderad. Normerna och dess förväntningarna i diskursen är att nutidsmänniskan själv bör hantera många av livets utmaningar som att klara en utbildning med allt vad det innebär (Olesen & Pedersen, 2004).

5.4 Makt - vetande

En av Foucault ståndpunkter är att vetande, det vill säga kunskap, är av betydelse när det gäller makt; utifrån detta bildade Foucault begreppet makt-vetande. I makt-vetande begreppet innehar individer, i kraft av sina kunskaper, makten att definiera, klassificera och diagnostisera. Den disciplinära makten hänger ihop med makt-vetande, där en del individer är experter och därmed har makt med stöd av vetenskapen. Oftast är det experter, i det som Foucault kallade människovetenskaper, som till exempel medicin eller pedagogik, där läkare och lärare ges legitimitet att diagnostisera och definiera vad som anses normalt eller onormalt beteende och tänkande (Axelsson & Qvarsebo, 2017).

Foucault menar att sanning är en diskursiv produkt av sociala och institutionella sammanhang. Utbildningsinstitutioner och vårdinrättningar innehar en stor maktfaktor i hur olika uppfattningar om normalitet i en diskurs formas. Foucault menar att dessa institutioner i sin tur har makt att forma

hur människor tänker och betar sig. Forskning i medicin, psykologi och pedagogik på institutioner som till exempel fängelser och vårdinrättningar bidrar med sanningar och kunskaper där patienter och fångar observeras och evalueras. Vetenskapen kan sedan kategorisera och definiera vad som till exempel anses som vansinne, normalt, onormalt och önskvärt beteende etcetera. (Olesen & Pedersen, 2004). Den moderna vetenskapen hänger ihop med de maktförhållande som för tillfället råder. En diskursiv analys kan blottlägga maktordningar som formar utbildningsdiskursers syn på vad som normalt eller onormalt.

5.5 Normalitet

Foucaults har ur ett idéhistoriskt perspektiv undersökt en stor mängd historiska texter och historiska diskurser, för att i materialet undersöka värdeordet normalitet. Ett ord som människor genom historien har använt i kategorisering av sina medmänniskor; utifrån detta ställde Foucaults frågan hur normalitet har definierats genom historien och de olika skiftande diskurserna.

En samhällsinstitution sätter upp ett antal normer och ibland tydliga regler vad som anses vara normalt som beteende och tänkande. Dessa regler används sedan som stöd av till exempel läraren för att premiera, hindra och uppmuntra ett visst beteende och tänkande. Foucault berör begreppet normalitet i sin granskning av psykiatri/sjukvården genom historien och menar att när det kommer till förståelsen av normalitet framkommer motstridiga tankegångar; nämligen i institutionernas försök att normalisera patienten eller studenten så framstår individen som mer individualistisk samtidigt som institutionernas avsikt är att likrikta, det vill säga normalisera patienten/studenten. Individens särarter framträder i normalitetsivrande tankemallen; den mall som institutionen och diskursen försöker att upprätthålla. Foucault menar att det är dömt att misslyckas med att skapa ett mått för normalitet eftersom i spegelbilden av det normala träder individens särart fram (Nilsson, 2008). Nilholm (2012) använder Foucaults normalitetsbegrepp i resonemanget om hur utbildningsinstitutioner kategoriserar. Exempel på kategorisering är att tillskriva studenter egenskaper och karaktärsdrag för att kunna placera in studenten i en funktion. Det finns således en mall av en normalstudent och de studenter som avviker från den definieras som en onormal student. Denna kategorisering kan för den onormala studenten innebära på ett eller annat sätt något negativt. Det finns ofta en risk att en funktionsnedsatt student kategoriseras i negativ bemärkelse eftersom denne avviker från normen (Nilholm, 2012).

5.6 Sammanfattning

När studenter med funktionsnedsättning blir antagen till högre studier blir studenten en del av universitetsdiskursen där diskursdeltagarnas synsätt och beteende blir formad av de normer som finns i diskursen. I en universitetsdiskurs upprätthålls normerna bland annat av tjänstemän som till exempel samordnare och lärare. Lärarna undervisar och är styrda av kursmål och normer om akademiska förmågor som sedan testas av i examinationer, för att se ifall studenten uppfyller normerna för godkänt (Olesen & Pedersen, 2004). Samordnarnas har en maktposition i beslutsfattande om det riktade pedagogiskt stödet. I det digitala systemet Nais ansöker studenten om riktat pedagogiskt stöd och registrerar sin medicinska diagnos. En diagnos som samordnaren evaluerar och har som beslutsunderlag gällande pedagogiska stödet eller ej. I beslutfattandet har samordnaren en expertroll, en maktvetande-roll i diskursen som Foucault kallar det (Axelsson & Qvarsebo, 2017). Enligt diskrimineringslagstiftningen (2008:567) ska samordnaren tillhandahålla stödet som ska se till att studenten med funktionsnedsättning hamnar i jämförbar situation som övriga funktionsdugliga studenter (Universitet-och högskolerådet, 2024). Frågan är ifall dagens riktade pedagogiska system, utifrån ett specialpedagogiskt synsätt inkluderar studenten, eller ifall universitetsdiskursen har ett dilemma i inkludering av studenter med funktionsnedsättning. Carlsson och Nilholm (2004) lyfter idén om dilemma perspektivet, med fokus på svårigheterna i undervisningssystemet att inkludera alla studenter. Då ifall det uppkommer svårigheter gällande inkluderingsidealet i undervisningspraktiken. I denna praktik kan det antas uppstå motstridiga normer i diskursen (Axelsson & Qvarsebo, 2017) Dessa motstridiga normer ska undersökas i denna studie med hjälp av Foucaults analysverktyg. Dessa verktyg ska användas i studien för att få fram hur universitetsdiskursen definierar normalstudenten och i ljuset av normalitet även de normer och studenter som avviker. I en diskurs finns aktörer som enligt Foucault har makt att definiera de normer som anses normala (Olesen & Pedersen 2004). Denna studie ska undersöka tjänstemännen samordnarnas resonemang utifrån universitetsdiskursens normer om normalitet, för att se hur studenten med funktionsnedsättning definieras och vilka motstridiga normer som kan tänkas finnas i diskursen.

6. Metod och genomförande

I valet av den diskursanalytiska teorin är det bitvis svårt att särskilja teori och metod. Den diskursiva utgångspunkten är att vi människor är fast i diskurser där sanningar produceras i ett etablerat sätt att beskriva världen och att verkligheten är sociala språkliga konstruktioner. (Svensson, 2019). För att komma åt den diskursiva tankemallen ska undersökningen analysera samordnarnas utsagor, det vill säga hur de i en semistrukturerad intervjusituation reflekterar och samtalar fram diskursen om det riktade pedagogiska stödet vid universitetet och dess ambition att inkludera studenter med funktionsnedsättning. Samordnarnas utsagor undersöks med hjälp av Feijes och Thornbergs (2019) fem frågeställningar som är användbara vid en diskursiv analys. Dessa frågeställningar redovisas längre fram i metodavsnittet. De framkomna resultaten silas sedan igenom Foucaults diskursiva maktanalys med blickpunkt på student med funktionsnedsättning och normen normalitet.

6.1 Metodval

För att komma åt samordnarnas berättelser och resonemang av det pedagogiska stödet, kommer en semistrukturerad intervjumetod användas. Uppsatsen har en induktiv ansats vilket innebär att utifrån intervjumaterialet se hur samordnarna beskriver verkligheten och i deras utsagor med hjälp av Feijes och Thornbergs (2019) frågor tematiseras och generaliseras resultatet (Bryman, 1997). Som ett filter ska sedan den diskursiva teorin läggas för att se vilka normer som styr samordnarnas uppfattning i diskursen.

I valet att använda en diskursiv analys på det kvalitativt genererade intervjuerna är det viktigt att förstå skillnaden mellan den fenomenologiska och den diskursiva analysen av materialet. Fenomenologi innebär kort beskrivet att forskaren undersöker informanternas verklighetsuppfattning för att förstå hur fenomenen framträder i deras medvetande (Bryman, 1997). I diskursanalysen blir det en vridning från hur verkligheten uppfattas av samordnarna till hur verkligheten skapas (Svensson, 2019). Det vill säga vad för diskursiva föreställningar och normer som styr samordnarnas uppfattningar. För att på så sätt blottlägga de normer som styr diskursen och skapar samordnarnas verklighetsuppfattning kring de ideologiska frågorna inkludering och normalitet.

6.2 Urval

Fokus för en diskursiv analys är samordnarnas reflekterande resonemang. Samhället är skapat av människans språkanvändning således är det analysen av samordnarnas reflekterande resonemang som är föremålet för analys. I en diskursanalys är det den inre kontexten som är viktig för undersökningen; det vill säga att det är enbart det reflekterande resonemanget som är föremål för analysen. Parametrar som samordnarens kön, ålder eller klass blir inte viktigt utan fokus för analysen är det resonemang och tankar som styrs av diskursens tankemönster. Utifrån det diskursanalytiska perspektivet är sanningen produkt av ett visst och etablerat sätt att framställa världen på (Svensson, 2019). För att få ett hanterbart transkriberat textmaterial har fem samordnare intervjuats som arbetar vid ett svenskt universitet och avdelningen för riktat pedagogiskt stöd.

6.3 Förberedelse och genomförande

Valet av undersökningsmetod är kvalitativt semistrukturerad intervjuer för att på så sätt komma nära samordnarnas verklighetsuppfattning. Avsikten var att få ett så genomtänkt material som möjligt från dem. De fick således några dagar på sig att i förväg fundera över ett antal nyckelmeningar om inkludering av studenter med funktionsnedsättning. Nyckelmeningarna fick de i ett mejl som även innehöll syftet och instruktioner om studien samt uppmaning om att använda nyckelmeningarna som hjälp att reflektera över universitetssystemets utformning av det riktade pedagogiska stödet och dess mottagande av studenter med funktionsnedsättning. Genom att i förväg ge samordnarna nyckelmeningarna så kunde de lugn och ro förbereda sina reflektioner (Se bilaga). Min roll som intervjuare innebar en medvetenhet om att inte styra de semistrukturerade intervjuerna och samtalet (Bell, 2016).

Samordnarna rekryterades utifrån min kännedom och kontaktnät i verksamheten riktat pedagogiskt stöd. Jag mejlade drygt åtta samordnare, men på grund av frånvaro så som sjukdom, föräldraledighet och byte av tjänst var det fem som i slutändan ställde upp på intervju. Informanterna fick ett så kallat missivbrev, via mejl, där syfte och metod för uppsatsen presenterades och i mejlet fick informanterna även instruktioner för intervjusituationen, där de fyra teman presenterades.

En viktig aspekt varför samordnarna fick ett antal dagar på sig att förbereda sig var ambitionen att få fram självständiga reflektioner och resonemang. I en diskursanalys ska forskaren försöka ha distans till materialet och försöka frigöra sig från materialet och inte styra det. Förhoppningen var att få fram ett självständigt samordnarresonemang om studenter med funktionsnedsättning och inkludering för att i resonemangen undersöka hur kultur, kunskaper och värderingar reproduceras i diskursen (Svensson, 2019).

Material som brukligt används vid diskursanalys är redan färdiga språkliga produkter som dokument, policys och artiklar; det vill säga tryckt material. Detta därför att forskaren således har så lite påverkansmöjligheter som möjligt, därför är valet av en kvalitativ semistrukturerad intervju metod inte helt okomplicerat, eftersom forskaren i intervjun har en påverkansmöjlighet (Svensson, 2019). I valet av en semistrukturerad intervju metod har jag försökt distansera mig genom att i förväg ge samordnarna en tematik, det vill säga ett antal nyckelmeningar så att de i lugn och ro kan konstruera ett reflekterande resonemang på max 30 minuter per informant och tidsbegränsningen är för att få ett hanterbart material. Svensson (2019) menar att i en diskursanalys är det diskurs individernas språkanvändning som är intressant och bör granskas noggrant för att hitta de faktorer som påverkar hur diskursens individer tänker, agerar och uppbär diskursen. Utifrån svenssons metodologiska tankegång har analysen av språkanvändandet varit viktigt i undersökningen och att analysera utsagorna från samordnarnas resonemang och reflektioner kring inkludering av studenter med funktionsnedsättning i diskursen. Mitt beslut blev att med det material som det blev och då att noggrant läsa transkriberingarna och återkomma till dem genom hela skrivprocessen. Valet av en semistrukturerad intervju metod var att komma så nära samordnarens upplevda verklighet, det vill säga diskurs. Bell (2016) menar att semistrukturerade intervjuer oftast genererar mer material än vad som behövs för undersökningen. Min erfarenhet från tidigare uppsatsskrivanden är att människor oftast är glada att få verbalisera sin yrkesvardag. För att få ett hanterbart antal sidor intervju transkriberingar som sedan noggrant har närlästs blev det fem samordnare och en satt tidsgräns på 30 minuter för intervjuerna. Intervjutiderna blev dock längre än 30 minuter, vilket jag befarade. Intervjuerna var 42, 39, 51, 44 och 37 minuter långa.

Informanterna informerades om att deras reflektioner spelades in för att sedan transkriberas. Samordnarnas reflekterande berättelser redovisas anonymt. Anonymiteten är viktig så att

samordnarna har möjlighet att tänka fritt och att materialet således blir användbart. Samordnargemenskapen i Sverige är relativt liten. Yrkesgruppen träffas i nationella nätverk och de känner varandra mer eller mindre. Jag har därmed valt att på ett nästan avhumaniserat sätt endast kalla dem vid siffror, det vill säga samordnare 1, 2, 3, 4 och 5. Detta val har gjorts av omsorg för deras anonymitet och att det inte i samordnargemenskapen ska finnas möjlighet att identifiera vem som säger vad.

Teman till samordnarna som de fick reflektera över var följande:

1. Inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid universitetet.
2. Mottagandet av studenter med funktionsnedsättning vid universitetet.
3. Det pedagogiska stödets utformning och funktion.
4. Anpassningar och undervisningen ute på fakulteterna för studenter med funktionsnedsättning.

Samordnarnas resonemang spelades in och transkriberades till text. Textens innehåll har analyserats utifrån Foucaults diskursanalys med fokus på idéer gällande normalitet, se nedan hur bearbetning och analys skett.

6.4 Bias

Bias innebär att det finns en risk för vinkling och skevhet i forskningsprocessen och resultaten. Gällande kvalitativ forskning finns det alltid en risk att intervjuaren medvetet eller omedvetet påverkar intervjuprocessen. Det är svårt att ställa neutrala frågor eller ha en neutral utgångspunkt i ett forskningsprojekt (Bell, 2016). Som anställd specialpedagog vid avdelningen för riktat pedagogiskt stöd vid ett svenskt lärosäte är jag en del av verksamheten och även färgad av den. Att ha ett inifrån perspektiv är både en för- och nackdel. Fördelen är att jag har kunskaper och kontaktnät i verksamheten och nackdelen är att jag omedvetet och medvetet redan har uppfattningar om verksamheten och därmed blir styrd av dessa. För att undvika bias, skevhet, i studien så är intervjuarna semistrukturerade och därmed undviks detaljfrågor. Detta är ett försök att skapa en ärlig och icke-styrande intervjusituation för respondenterna. Eftersom jag är en del av verksamheten riktat pedagogiskt stöd vid ett lärosäte har jag försökt att vara observant på mig själv. Reliabilitet enligt Bell (2016) handlar om att hela tiden ha en observans på sitt arbete och fråga sig

ifall en annan forskare och student hade gjort samma undersökning hade de då kommit fram till samma resultat. I skrivandet och i analyserna gäller det att så tydligt och välförankrat visa på hur analyserna genomförs och förankra dessa i teorin. Validitet menar Feijes och Thornberg (2017) handlar i vilken utsträckning de metoder används verkligen undersöker det som är avsikten med undersökningen. Här kan jag se att det finns en svårighet att i kvalitativa utsagor på ett tydligt sätt applicera den diskursiva teorin, möjligen hade det varit enklare att göra en dokumentanalys, eftersom en text, mer uppkommer under kontrollerande former än ett samtal i form av en intervju. Enligt Svensson (2019) är dock ett viktigt kvalitetskriterium i diskursanalysen och då se i vilken utsträckning påstående och argument i analysen står sig vid en granskning att dessa ska kunna prövas mot alternativa påståenden och i slutändan vara rimliga.

6.5 Bearbetning av materialet

Som diskursanalytiker är det oftast bäst att utgå från texter. Ögat fångar de språkliga nyanserna bättre än örat och det är möjligt att komma nära texten och på detaljnivå analysera språkbruket (Svensson, 2019). I en första arbetsprocessen utgick jag ifrån Svenssons (2019) föreslagna arbetsgång och började med närläsning av det transkriberade intervjumaterialet. I läsprocessen sorterades materialet efter faktorer och detaljer som kan reflekteras över och sedan kontextualisera dessa till Foucaults idé- och teorivärld gällande styrande maktfaktorer gällande normalitet och dikotomier i riktad pedagogiskt stöds-diskursen.

I arbetet med läsningen var det lätt att i tolkningsarbetet av transkriberingarna fastna i det fenomenologiskt perspektiv; det vill säga samordnarnas uppfattningar av universitets inkluderingsprocess av studenter med funktionsnedsättning. För att undvika den fenomenologiska tolkningsfällan användes Svenssons (2019) centrala fråga i diskursanalysarbetet som är: "Vad sker här?" (Svensson, 2019, s. 38). Denna fråga hjälpte till att behålla skärpan och få syn på de faktorer i universitetsdiskursen som styr samordnarnas uppfattningar gällande inkludering av funktionsnedsatta studenter.

Feijes och Thornbergs (2019) menar att det är svårt att inom diskursanalysen tydligt göra en uppdelning av resultat- och diskursanalysen. Utifrån detta faktum är nästa del i uppsatsen därför en resultat- och analysdel. Det är viktigt att påpeka att forskaren är en del av analysinstrumentet, vilket

innebär att i resultat-och analysdelen redovisa tankar och resultatmaterial tydligt. Således vilar den diskursiva forskningskvalitet på hur välgrundad forskarens tankegångar är (Feijes & Thornberg 2017). Att vara så tydlig som möjligt är ambitionen och till hjälp för att strukturera upp resultat-och diskursivanalysen har jag valt att använda fem frågor som rekommenderas av Feijes och Thornberg (2019). Dessa frågor blir till ett verktyg i det textnära arbetet med transkriberingarna och i arbetet med att strukturera fram de beskrivningar av verkligheten som får status av att vara sanning i diskursen. Frågorna är följande:

- ” 1. Vad talas det om?
2. Hur talas det om det?
3. Vad framställs som sanning?
4. Vilka subjekt och objekts-positioner framställs? Det vill säga vilka motsättningar finns i beskrivningarna?
5. Vad utsluts i det talade materialet? ”

(Feijes & Thornberg, 2019, s. 98).

Ovanstående frågor utgör fem ramar och bilda en struktur i analysen. I varje ram ska det med hjälp av citat från samordnarnas svar, det vill säga resultat vävas in analyser och tolkningar utifrån Foucaults diskursiva blick på dikotomier och normalitet. Genom att genomarbete det transkriberade materialet med hjälp av de fem frågorna är förhoppningen att resultat-och analysmaterialet sedan kan ge ett sammanfattande svar på uppsatsens frågeställningar: Hur beskriver samordnarnas om vad som avses normalt eller onormalt i relation till studenter med funktionsnedsättning och inkludering i universitetsdiskursen? Vilka motsatser, dikotomier, framträder i universitetsdiskursen kring inkluderingar av studenter med funktionsnedsättning? Svaren på dessa frågor kommer sedan att behandlas i uppsatsens diskussionsdel.

6.6 Etik

Forskare ställs i forskningsprojekt inför en rad olika etiska val så som val av metod, teorier och förhållningssätt till det som ska undersökas (Bryman, 1997). I kvalitativ forskning är det viktigt att observera sig själv i sina relationer till sina informanter så att ärlighet och tydlighet blir centralt i relationen mellan forskare och informanten (Bell, 2016). Forskningsetik handlar i stort om att hitta

en bra balans mellan olika lagliga intressen för de inblandade aktörerna i forskningsprojektet (Vetenskapsrådet, 2024).

De legitima intressen avser kunskapsinhämtningen, att undersökningsdesignen är rimlig och att respekten för de fem samordnarna upprätthålls innebär att värna integriteten för de inblandande samt att informera samordnarna om vem som äger forskningsmaterialet. Enligt Vetenskapsrådets folder *God forskningssed 2024* beskrivs god forskningssed utifrån The European Code of Conduct for Research Integrity, med förkortningen: ALLEA-kodexen. Enligt denna europeiska kodex för forskningens integritet så finns fyra värdeord som ska upprätthållas, vilket detta forskningsprojekt har för avsikt att göra.

Tillförlitlighet: Att undersökningen är gjord enligt gängse forskningsmetod och sed så att innehåll och resultat är av hållbar kvalitet. Jag har i uppsatsens följt den gängse uppsatsmall som Malmö universitetet tillhandahållit och ambitionen är att så tydligt som möjligt i skrift redovisa uppsatsens syfte, metod och resultat. Sammanfattningsvis har jag försökt följa de regler och normer som den vetenskapliga genren avser och följa den information jag fått från Malmö universitet gällande uppsatsskrivande. *Ärlighet:* Samordnarna har fått muntlig och skriftlig information i form av missivbrev om forskningsprojektet och dess syfte samt instruktioner om intervjuens design. Ambitionen har varit att vara så tydlig som möjligt med vad för sorts undersökning de medverkar i. *Respekt:* Att i undersökningsprocessen och resultatredovisningen i uppsatsen hålla god etisk ton och respekt gentemot samordnarna och gentemot deras reflektioner som är undersökningsmaterialet. Jag har valt att enbart benämna samordnarna vid siffror så att deras anonymitet garanteras i uppsatsen. *Ansvar:* Att som uppsatsskrivande student och forskare foga samman del för del för att färdigställa uppsatsen; det vill säga att detta forskningsprojekt går från idé, process till publicering (Vetenskapsrådet, 2024)

7. Resultat-och analysdel

Resultat-och analysdelen är inramad i fem metodfrågor som Feije och Thornberg (2019) finner användbara i arbetet med en diskursiv analys. I läsandet av transkriberingarna har jag försökt att utifrån det lästa svara utifrån Feijes och Thornbergs frågor, för att på så sätt försöka fånga de faktorer som styr samordnarnas reflektioner i diskursen. De fem frågor bildar varsin ram och i ramen redovisas resultatet det vill säga de teman som samordnarna lyfter i sina reflektioner. Det vill säga först redovisas resultatet i ramen för att sedan avslutas med en delanalys där resultat filtreras genom Foucaults diskursiva teorier och även med en blick på det specialpedagogiska inkluderingsperspektivet.

7.1. Vad talas det om?

I läsandet av transkriberingarna finns det ett återkommande tema där samordnarna samstämmigt talar om det välfungerande administrativa och digitala systemet Nais. Detta system är en stor del av samordnarnas arbetsredskap och det är i det digitala programmet som studentens ansökan görs och beslutfattandet om stöd ges. Ett exempel från en av samordnare som visar på denna positiva syn uttrycker följande sin uppskattning:

Vi har ju en jättebra process där tycker jag. Den här digitala processen. Jag tycker väldigt sällan att det är några problem med det från studentens sida. Jag känner mig nöjd när studenten ska göra sin ansökan via Nais. Jag har inte fått till mig att de har svårt för olika saker (samordnare 2).

I motsats till den samstämmiga bilden av ett välfungerande administrativt system och i förlängningen mottagandet av studenter som söker riktat pedagogiskt stöd ställs mottagandet av studenter med funktionsnedsättning ute på fakulteterna. Det vill säga hur fakulteterna och utbildningarna tar emot studentgruppen. Här finns det en glidande skala, där samordnarna ger exempel på fakulteter som har ett koordinerat och fungerande mottagande av studenter med funktionsnedsättning till fakulteter som ligger längst ute på andra ändan av skalan där mottagandet av studentgruppen är obefintlig och att studenten själv måste driva sina rättigheter. Och en av samordnarna ger följande beskrivning på denna motsats:

En student med en funktionsnedsättning är redan i underläge. De kommer i underläge och det kan göra allt. All skillnad. Vilket bemötande du sen kan få när du träffar på institutionen och lärarna.

Det finns ju studenter som hoppar av direkt för att de blir ifrågasatta från början. Och det kan jag förstå. Och det är tragiskt verkligen (samordnare 2).

Citatet visar att det på en del fakulteter finns lite förståelse för studenter med funktionsnedsättning. Denna bild hos samordnarna är inte entydig utan intervjuerna visar att det skiljer sig åt mellan olika institutioner och hur kontaktpersonerna på utbildningarna, tar emot och implementerar stöden för studenter med funktionsnedsättning. Ett fungerande pedagogiskt stöd är något som samordnare 3 visar på i sin utsaga: ”Ja, det kan skilja sig också mellan olika institutioner men jag har liksom kontakt med studievägledare på institutioner som är så, jajaja, det löser vi.”

I reflektionerna resonerar samtliga samordnarna om arbetet med att ta emot och registrering av besluten i datorprogrammet Nais. Samordnarna upplever unisont det digitala programmet som välfungerande. Sedan finns det lite olika syn på hur stödet implementeras ute på fakulteterna och i undervisningen och det är ändock med betoning på mindre implementering av stödet.

I det transkriberade materialet syns det att samordnarna gärna vill hävda sin beslutstyngd i yrkesuppdraget med hjälp av lagstiftning. Samordnare 4 uttrycker detta faktum på följande sätt:

Jag ser ju det som så som samordnare att det finns ju liksom lagar och förordningar i Sverige som täcker in och ska skydda studenter som har någon typ av funktionsnedsättning och som stöttar inkludering. Jag tycker också att universitetet gör en ganska stor grej av det idag. Att man vill arbeta för detta och att det sker mycket arbete på pappret. Och det görs ju också mycket (samordnare 4).

I samordnare 4:s utsaga syns det att yrket och dess uppgifter är ett lagstyrt uppdrag med en vision från statsmakten och att universitet med hjälp av diskrimineringslagen (SFS, 2008:567) och med verksamheten riktat pedagogiskt stöd ska inkludera studenter med funktionsnedsättning. Liknande menar samordnare 1: ”Att det är mycket mer lagstyrt och säger vidare att det är säkert rätt utifrån rättviseskäl och så”. Samordnare 3 visar i citatet nedan att lagstiftningen inte är helt tydlig i hur anpassningar och stödet ska tillämpas och använder ordet luddig i anpassningarna och stödet ska tillämpas.

För sen är ju lagstiftningen lite luddig i att anpassningen ska vara skälig, ekonomiskt och praktiskt. Vad betyder det? Vi har haft några fall här som varit uppe i rätten där universitet har fått rätt. Där studenten i rätten ansågs vara i en jämförbar en skälig anpassning, så har man bedömt (samordnare 3).

I utsagan refererar samordnaren till ett rättsfall där en student med pedagogiskt stöd inte fick rätt i domstol gentemot universitetet gällande hur en utbildning på lärosätet utformade en examination för en student med funktionsnedsättning.

7.1.1 Delanalys

Samordnarna upplever det digitala ansökningsprogrammet Nais som positivt. Nais är ett digitalt program där studenten gör en ansökan om riktat pedagogiskt stöd och får det digitalt beviljat eller ej. Det talas om hur studenterna med beslutet om riktat pedagogiskt stöd tas emot ute på fakulteterna och i undervisningen och på en del fakulteter tycks beslutet efterföljas medan på andra fakulteter och i undervisningen upplever samordnarna att stödet inte efterföljs. I samband med denna negligering lyfter samordnarna lagstiftning kring stödet vilket är diskrimineringslagen (2008:567). Samordnarna anser lagen som otydlig. Utifrån det diskursiva perspektivet tycks det finnas en motsättning och en spänning i diskursen gällande normen om hur beslutet om riktat pedagogiskt stöds tillämpas. Foucault menar att människans tänkande och handlande i diskursen styrs av normer och att dessa ofta står i motsats till varandra och att i motsättningarna definiera det som anses vara normalitetsnormen (Axelsson & Qvarsebo, 2017). Samordnarnas tycks uppfatta att det finns en motsättning och spänning i makten att definiera studenten med funktionsnedsättning och om definitionen av stödets tillämpning. Denna maktspänning tycks finnas mellan undervisningen och avdelningen för riktat pedagogiskt stöd. En tolkning av den motsättningen kan ses som att två motsatta normer står mot varandra gällande stödets legitimitet eller ej. Utifrån ett specialpedagogiskt perspektiv menar Carlsson och Nilholm (2004) kan en otydlighet i lagstiftning innebära en svag inkludering i ett utbildningssystem tillämpas, vilket innebär att undantag accepteras, vilket samordnarna tycks se, och det skapar en frustration, vilket syns i reflektionerna.

7.2 Hur talas det om det

I närläsning av intervjutranskriberingarna kan en gemensam upplevelse ses hos samordnarna och det är deras beskrivningar av det första mötet med studenten med funktionsnedsättning; något som

beskrivs som positivt. För att exemplifiera detta får samordnare 2:s utsaga illustrera detta för att visa att studenten blir positivt överraskad över vilka stöd studenterna kan få och då speciellt i det digitala Nais-beslutet.

Det är många som blir positivt överraskade av stödet och jag tycker själv att vi kan ge rätt mycket stöd härifrån. Sen blir det inte alltid att de får det stödet. Vi skriver ju rekommendationer om vissa saker och det är ju de sakerna som har med undervisningssituationen eller tentamensituationen där vi inte kan bestämma över läraren och vi kan inte veta vad som går att göra i vissa olika situationer. Vi vet inte hur kursen ser ut, vi vet inte hur tentan ser ut. Så vi skriver ganska allmänna rekommendationer. Då, ibland så kan det ju bli så att, ja, om de känner att de behöver en muntlig tentamen istället för skriftlig så går det inte att göra på alla tentor. Sen kan det också vara så att läraren helt enkelt inte känner för att göra det. De [lärarna] vet inte hur de ska göra eller så. Och då blir det ett stopp där (samordnare 2).

Samordnare 2:s resonemang visar på en svaghet i stödsystemet. I utsagan lyfts det att det riktade pedagogiska stöden är generella och att samordnarna inte vet hur tentamens och undervisning och examinationen kommer att se ut och tillämpas på utbildningen. Även om mötet med studenten med funktionsnedsättning blir bra i det första besluttande mötet kan en viss maktlöshet och frustration synas i transkriberingarna. Frustrationen gäller när det pedagogiska stödets beslut möter fakulteterna och undervisningen, se samordnare 1:s uttalande som exempel på detta, där ordvalet ”bångstyrig”, används om läraren som inte vill följa beslutet.

Jag tror att även om vi har bångstyriga lärare. Så är studievägledarna, vi är ju en liten grupp som träffas regelbundet och de har fullt förtroende för mig så att när de, när läraren ifrågasätter så är jag rätt säker på att de säger: 'Ja, men det är pedagogiskt stöd som har tagit beslutet' (samordnare 1).

Vidare i citatet nedan stärker samordnare 4: s uttalande att det bland samordnarna upplevs att det finns en diskrepans mellan beslutet som tas i första mötet med studenten och hur beslutet tillämpas och impliceras ute på fakulteterna och i undervisningen. Enligt samordnare 4 skapar detta en oro hos studenten med funktionsnedsättning. Se citatet nedan:

Jag ser att studenten kommer ganska ofta i kläm. Man får sitt pedagogiska beslut bestämt och man tänker kanske då att nu är det här i princip beslutat så. Men då måste jag som samordnare vara väldigt tydlig i mitt samtal med att det här är rekommendationer. Jag kan inte garantera att det här kommer beviljas. Det är alltid examinatorn som fattar beslutet om det. Och där upplever jag att studenterna tycker att det är lite märkligt och bökigt. Och en oro och stress också. Att jag inte vet om jag kommer få det här stödet inför min tenta. Och det kan ta lång tid innan de får svar. Och sen är det också beroende från kurs till kurs eller från person till person (samordnare 4).

Samordnare 4: talar om rekommendationer som kan ges i beslutet och det är som ordet menas; det vill säga en rekommendation i hur examinator och lärare i hänsyn till funktionsnedsättning ska förhålla sig i undervisning och examination. Samordnarna uttrycker det olika men i de fem transkriberingarna ger samordnarna uttryck för att det första mötet med studenten oftast är ett positivt möte. Samordnare 1 uttrycker det så här: ”Bemötandet är gott av oss alla samordnare, specialpedagog och mentorskoordinator, studenterna blir väldigt väl omhändertagna när de kommer och ansöker om stöd och de får träffa samordnare relativt fort.”

Som samordnare 1 uttrycker det så upplevs det första mötet mellan student och samordnaren som positivt och ett bra möte som upplevs som att studenten i ett första skede blir väl omhändertagen på avdelningen riktat pedagogiskt stöd.

7.2.1 Delanalys

Sammanfattningsvis talar samordnarna om första mötet med studenten med funktionsnedsättning som positivt och att avdelningen riktat pedagogiskt stöd. I mötet tas beslutet, det vill säga ett beslut i digitala programmet som ger ett papper på beslutet, och i skrivandet av beslutet har samordnarna möjligheter att ge ett så kallat rekommenderat stöd. Vidare talas det om att samordnarna ser att rekommendationerna inte alltid efterlevs i på fakulteterna. Utifrån ett diskursanalytiskt perspektiv så tycks det finnas en förvirring om det riktade pedagogiska stödets legitimitet och då vem som innehar makt att realisera beslutet. Foucault menar att makt är något relationellt och att individen i olika diskurser innehar olika maktpositioner och att individen kan ha makt i en diskurs och vara maktlös i en annan (Olesen & Pedersen, 2004). Samordnaren har i riktat pedagogiskt stöds diskursen makt att ge studenten med funktionsnedsättning stöd i och med det rekommenderade stödet. Ute på Fakulteterna och i undervisningsdiskursen har läraren och examinatorn makt att

tolka rekommendationerna i förhållande till kursupplägg, mål och examinationer (Melander, 2020). Utifrån ett specialpedagogiskt perspektiv är det studenten som i stödet hamnar i kläm i universitetsdiskursen. Nilsson och Carlsson (2004) menar att inkludering i ett utbildningssystem är komplext och således blir ett dilemma. Artikelförfattarna menar att det finns praktiska svårigheter i utbildningar att implementera inkludering vilket är ett dilemma. Dilemmat i det här fallet är att samordnarna tar beslutet medan fakulteterna bedriver undervisningen och har emellanåt svårigheter att implementera besluten och därmed makten att bortse från rekommenderade besluten.

7.3 Vad framställs som sanning?

I arbetet med intervjutranskriberingarna framträder ett tema som återkommer i reflektionerna och det som samordnarnas upplever som sanning är vandan över att de ser att besluten inte alltid efterföljs och då speciellt gällande beslut som har med utbildningarnas examinationssituation att göra. Det vill säga beslut som rör tentamen. Samordnare 5 uttrycker tydligt detta tema eller sanning så här:

Vi har väldigt mycket vi kan ge och vi vill ge och vi vill väl och har fina stöd. Själva utformningen och tanken med det tycker jag är jättebra. Sen i genomförandet är det inte alltid det håller hela vägen. Då blir det så mycket mer komplext när man kommer ut på sin fakultet när man ska ha stödet vid tentorna (samordnare 5).

Vidare i citatet nedan menar samordnare 4 också att stödets tillämpning kan variera mellan lärare vid olika tentamenssituationer.

Och sen är det också beroende från kurs till kurs eller från lärare till lärare. Man kan få ett stöd på en tenta. Och på nästa tenta så får man inte det stödet eller man får mycket mindre tid till exempel än man fick på förra och där tror jag studenter upplever som orättvist, oroligt (samordnare 4).

Vidare i intervjun uttrycker samordnare 4 det i samband med studentens examinationssituation att: ”inte ha så kallad täckning för de rekommenderade besluten”. Vidare i samma tema är samordnare 5:s upplevelse att det inte alltid finns några tydliga ramar i det riktade pedagogiska stödsystemet eftersom det är upp till varje examinator ta beslut gällande det pedagogiska stödet och examination.

Jag ser att det inte alltid är helt rättssäkert. Med det menar jag att det beror på vilken fakultet man hamnar på. Det kan bero på vilken person man råkar ha kontakt med, vilken examinator och vad den tycker eller vad den anser. Det kan vara ganska personbundet. Och det råder olika kulturer på de olika fakulteterna (samordnare 5).

Ett något annat perspektiv men på samma tema om rätten till stöd vid examination för studenten så menar samordnare 3 att studenter med funktionsnedsättning i vissa fall måste driva sitt stöd för olika kursers examinationer, något som beskrivs som en börda för studenten.

De har fixat det i flera kurser men han är i en position där han i varje enskild kurs måste han gå till läraren och förhandla och försöka sälja in detta så det ligger en jättestor börda på honom både tidsmässigt och energimässigt som andra studenter inte har (samordnare 3).

Den återkommande tematiken som framgår i samordnarnas intervjutranskriberingar är att det inte tycks finnas några klara riktlinjer i undervisningssystemet i hur stöden ska tillämpas vid examinationstillfällen. När det gäller den enskilde studenten med funktionsnedsättning och riktat pedagogiskt stöd gällande inkludering så uttrycker sig samordnare 1 så här:

Man kan söka stöd som student. Jag tycker att det framgår ganska tydligt hur man gör det som student. Men det finns ju mycket mer arbete att göra som student. Att man är ganska utlämnad som student. Man får göra ganska mycket själv för att känna sig inkluderad (samordnare 1).

Utifrån samordnare 1:s uttalande gällande inkludering så menar samordnaren för att få stödet att fungera är studenten utlämnad till en egen förmåga att kunna hantera och driva stödet i utbildningen.

7.3.1 Delanalys

Den sanning som tycks framträda i diskursen är samordnarnas vånda kring stödet vid examinationer. Samordnarna ser att studenten hamnar i kläm mellan beslutet som tagits av samordnarna och hur examinatorer och lärare tolkar stödet. Enligt Foucaults idé om den moderna disciplinära makten så upprätthåller den sin kontroll i diskursen genom normalitetsnormen och de

flesta individer i diskursen strävar efter att betraktas som normala (Foucault, 1975). Axelsson och Qvarsebo (2017) menar att till hjälp i det moderna samhället har den disciplinära makten utbildningsinstitutioner, där måttstockar och klassifikationer används för att väga och mäta för att upprätthålla normen om den godkända studenten och den godkända studenten kan också i den disciplinära makten likställas som den normala studenten. Samordnarna lyfter i intervjuerna att stödet blir extra laddat när det handlar om examinationer det vill säga tentor. Utifrån det specialpedagogiska inkluderingsperspektivet tycks samordnarupplevelsen vara att studenten själv måste se till att stödet fungerar och således bli inkluderad, Carlsson och Nilholm (2004) menar att en stark inkludering innebär att systemet bör organiseras så att alla studenter kan delta på lika villkor. Frågan är om systemet vid högre utbildning lyckas ta ansvar för stödets tillämpning vid då bland annat rekommenderat stöd vid examinationer. I en komparativ studie av tre länders riktat pedagogiskt stöd kommer Blomberg et al. (2013) fram i undersökningen att studenter med stödet bara vill känna sig som vanliga studenter. Det samordnarna upplever är att studenterna emellanåt måste driva rätten till stöd vid examinationstillfället och frågan är då hur pass ”vanlig” studenten med funktionsnedsättning känner sig då.

7.4 Vilka subjekt- och objektspositioner framställs?

Den tydligaste objekt-subjekt positionen som hittills har framträtt i transkriberingarna och berörts i denna resultatdel är motsättningen mellan avdelningen riktat pedagogiskt stöd och fakulteterna och undervisningen. Det har i stort handlat om rätten att definiera stödet och dess giltighet och i synnerhet kopplat till examinationen, därför kommer inte denna konstaterande motsättning att behandlas i detta avsnitt. Utan blicken riktas i det transkriberade materialet mot en mer lågmäld motsättning som kan siktas i transkriberingarna. I riktat pedagogiskt stöds diskursen finns ett maktförhållande mellan samordnaren och studenten med funktionsnedsättning, där samordnaren arbetsuppgift är att verifiera ifall studentens funktionsnedsättning är tillräcklig för att studenten ska få ett riktat pedagogiskt stöd. Detta maktförhållande kan skyntas i transkriberingarna och för att påvisa detta påstående så lyfts samordnare 3:s reflektion som ett exempel. I samordnare 3:s utsaga visar denne med stöd av sin utbildning hur denne med hjälp av sin medicinska utbildning är rätt rustad för att hantera studenternas ansökan.

Jag har lite lättare eftersom jag har en medicinsk bakgrund själv. De intygen som jag sitter och tittar på är utredningar som jag själv har gjort ofta, vissa av dem. Eftersom jag har jobbat inom

habiliteringen så vet jag också hur psykologer jobbar. Och jag vet hur arbetsterapeuter jobbar och så. För mig, jag tycker inte att den delen är särskilt svår (samordnare 3).

Det samordnaren gör är att evaluera intyg på en funktionsnedsättning och enligt riktat pedagogiskt stöds hemsida vid Lunds universitet är ett medicinskt intyg att föredra (Lunds universitet, 2024) och för att kunna evaluera intygen har samordnaren ofta ett yrke med omvårdande eller medicinsk bakgrund (Simmeborn Fleisch, 2013). Samordnare 3 och samordnare 5 reflekterar över sina tidigare arbete där de har med sig kompetensen att arbeta med människor med funktionsnedsättningar och diagnoser.

Jag som kommer från Arbetsförmedlingen, där frågar mina gamla kollegor mig, men det är väl mest dyslexi du jobbar med? Och säger jag, nej, nu är det lika många som har en NPF-diagnos och vi kan jobba med detta och detta. Så blir de så, jaha, det visste vi inte alls. Så jag tänker det här är ändå kollegor som jobbar med personer som har en funktionsnedsättning (samordnare 3).

I relationen till samordnaren måste studenten kunna uppvisa ett intyg som bevisar att det förekommer en funktionsnedsättning och då en medicinsk diagnos. Svårigheten med att evaluera och ta ställning till intyget ger samordnare 1 uttryck för i citatet:

Ibland får jag inte in ett tydligt intyg på diagnosen, någon specialpedagog som skrivit något på gymnasiet. Det som behövs är helst ett intyg av en psykolog eller läkare. Annars är det svårt med beslut, men jag kan ge pre. stöd, som gäller en termin tills studenten är färdig med sin utredning (samordnare 1).

I intervjumaterialet lyfter samordnare 2 tanken mellan diagnos och inkludering.

Vi ger stöd till studenter med intyg men kanske finns det många studenter som inte känner sig inkluderade av studenterna och att det nog beror på också vilken funktionsnedsättning man har. Har man en läs- och skrivsvårighet och man känner att det enda jag kanske behöver är extra tid på tenten så kanske man känner att det stödet funkar jättebra. Eller har man en autismdiagnos och behöver jättemycket stöd och dessutom hamnar på en fakultet som inte har lika lätt för att stötta eller inte är lika bra på att stötta så upplever man att man inte alls är inkluderad (samordnare 2).

I reflektionen lyfter samordnare 2 att formen av diagnos är en medverkande faktor i hur pass inkluderad studenten kan känna sig på en utbildning. Samordnaren framställs som att olika diagnoser har olika svårigheter i studiemiljön. Ifall studenten har dyslexi är det lättare att ge stöd som fungerar medan det är svårare att ge ett passande stöd i fall det föreligger en autismdiagnos.

7.4.1 Delanalys

Samordnarens uppgift är att med hjälp av medicinskt intyg på studentens funktionsnedsättning evaluera utifrån intyg och diagnos bevilja stöd eller ej (Simmerborn Fleisch, 2013). I utbildningsdiskursen sorterar samordnarna mellan studenter med funktionsnedsättning och icke funktionsnedsättning. En tolkning är att det finns en motsättning mellan samordnarna och verksamheten riktat pedagogiskt stöd och studenten som ansöker om riktat pedagogiskt stöd. För att stärka den tolkningen knyts den till Nilholm (2012) resonemang i en artikel som utgår från Foucaults normalitetsbegrepp och pekar på hur utbildningsinstitutioner kategoriserar. Exempel på kategorisering är att tillskriva studenter egenskaper och karaktärsdrag för att kunna placera in studenten i en funktion, vilket ett riktat pedagogiskt stöd kan ses som. I ljuset av Nilholms resonemang så kategoriserar samordnarna och särskiljer studenter med funktionsnedsättning från övriga studenter för att kunna bevilja studenterna riktat pedagogiskt stöd. En tolkning är att det finns en dikotomi mellan studenter med funktionsnedsättning och icke funktionsnedsatta studenter och att det är samordnarens uppgift att särskilja dessa två studentgrupper. Axelsson och Qvarsebo (2017) lyfter Foucaults makt-vetande begreppet som innebär att i en samhällsdiskurs är en del experter i vad Foucault kallar människovetenskaper som till exempel läkare eller lärare, det vill säga medicinska och pedagogiska yrken. Utifrån detta synsätt kan samordnaren i kraft av ämbetet kategorisera vilka studenter som anses funktionsnedsatta och berättigad till stöd. Edwards (2019) konstaterar att universiteten internationellt har ett medicinskt perspektiv på studenter med funktionsnedsättning och Nilholm (2005) menar att i det traditionella specialpedagogisk forskningsfältet råder två perspektiv, det medicinska och det sociala. I det medicinska är studenten bärare av funktionsnedsättningen och för att inkluderas ska individen stärkas i systemet, vilket är fallet för studenten med funktionsnedsättning i universitetets diskurs. Utifrån det medicinska perspektivet blir det riktade pedagogiska stödets funktion att stärka studenten med funktionsnedsättning. Det andra klassiska specialpedagogiska perspektivet är det sociala

perspektivet, där det åläggs undervisningssystemet att undanröja hinder i lärmiljön så att studenten med funktionsnedsättning inkluderas. Hur hindren ser ut i lärmiljön vid universitetsstudier för studenter med funktionsnedsättning landar i Nilholms (2004) dilemmaperspektiv som innebär att undersökande lärmiljön i universitetsdiskursen för att se vad som behövs åtgärdas där för att miljön ska bli inkluderande.

7.5 Vad utesluts i det talade materialet?

I samordnarnas transkriberingar är det stor fokus på administrativa processerna i universitetsdiskursen. Studenten med funktionsnedsättning, alltså samordnarnas upplevelser av studenterna nämns väldigt lite. Studenter med funktionsnedsättning som ett koncept i stort nämns men skildringar av individuella studentärenden och öden saknas.

Hos varje samordnare har det i transkriberingen lyfts ut benämningar om studenterna med funktionsnedsättningar. Utifrån dessa samordnaruppfattningar av studenten med funktionsnedsättning visar hur samordnarna beskriver dem och hur studenternas situation upplevs av samordnarna i universitetsdiskursen. Samordnare 1 och i dennes utsaga beskrivs studenterna utifrån sina funktionsnedsättningar. Här nämns det att utifrån vilken sorts funktionsnedsättning så menar samordnare 1 att studenter med en viss funktionsnedsättning beskrivs som udda i universitetsdiskursen. ”Det spelar roll vilken funktionsnedsättning. De med adhd, autism eller bipolär är så påverkade av sin funktionsnedsättning, så de känner sig udda” (samordnare 1).

I samordnare 2:s utsaga beskrivs studenten med funktionsnedsättning som att denne är i underläge i diskursen. ”En student med en funktionsnedsättning är redan i underläge. De kommer i underläge och det kan göra allt. All skillnad, vilket bemötande du sen kan få när du träffar på institutionen och lärarna” (samordnare 2).

I samordnare 3:s utsaga kan det konstateras att studenten med funktionsnedsättnings beslut om riktat pedagogiskt stöd tycks inte vara fullt ut giltig, utan ibland måste det vara en student med funktionsnedsättning med förmågan att strida för sina rättigheter på fakulteten eller i undervisningssituationen. ”Det är väl kanske där det kan bli lite orättvist. Studenten kanske får anpassningen till slut men måste ändå strida lite för det” (samordnare 3).

I samordnare 4:s utsaga konstateras det att studenten med funktionsnedsättning sticker ut. ”Det ska göras en ansökan för att du sticker ut som student. Du måste göra ett merarbete, för att få stöd” (samordnare 4).

Samordnare 5 är, liksom samordnare 1, inne på vilken typ av funktionsnedsättning och i vilken grad studenten upplevs som avvikande från de vanligt förekommande förväntningar av student i universitetsdiskursen. Således tycks det finnas en skala där samordnare 5 menar att närmast normalstudenten i diskursen är studenten med diagnosen läs-och skrivsvårigheter.

Men sen tror jag också att det kanske finns många som inte känner sig inkluderade av studenterna och att det nog beror på också vilken funktionsnedsättning man har. Har man en läs- och skrivsvårighet och man känner att det enda jag kanske behöver är extra tid på tenten så kanske man känner att det stödet funkar jättebra (samordnare 5).

De ordval som samordnarna nämner om studenten med funktionsnedsättning är följande ord som udda, i underläge, stridbar för sina rättigheter, sticker ut, olika diagnoser innebär olika upplevelser av att avvika från normen.

7.5.1 Delanalys

Foucault har ur ett idéhistoriskt perspektiv undersökt en rad olika epokers texter för att undersöka definitionen av normalitet i historiska diskurser. Resultatet av undersökningen är att människan genom historiens gång har behov av att i olika samhällsdiskurser sortera och kategorisera människor utifrån norm och måttstocken normal eller onormal. Ett begrepp Foucault skapar är den självdisciplinära makten, ett begrepp kopplad till det moderna samhällsbygget och dess diskurser. Begreppet innebär att individen själv ska disciplinera sig efter de rådande diskursnormerna (Foucault, 1975). Olesen och Pedersen (2004) menar att utbildningsdiskursen innebär att inordna sig de krav som en utbildningsdiskursnorm kräver som att till exempel klara skoluppgifter och examinationer för att inte kategoriseras som onormal, det vill säga avvikande. Det samordnarna uttrycker om studenter med funktionsnedsättning med små instuckna ord så som udda, i underläge, sticker ut kan tolkas som en avvikelse från normen och bilden av hur den självdisciplinära studenten bör agera i universitetsdiskursen, vilket enkelt uttryckt är att självständigt klara studierna

och examinationerna. Frågan är hur detta kan ses utifrån ett specialpedagogiskt perspektiv och utifrån Carlssons och Nilholms (2004) dilemmabegrepp gällande inkludering. Det finns ett dilemma i inkluderingsprocessen i universitetsdiskursen. Dilemmat kan ses som att bara genom att inneha stödet och hävda dess rätt i diskursen så innebär det en avvikelse från diskursens syn på normalitet, det vill säga den bilden av hur en godkänd student bör agera och vara. Risken är att bara genom att inneha stödet avviker studenten med funktionsnedsättning från normen och således inte känner sig inkluderad, vilket enligt Carlson och Nilholm (2004) bör betraktas som ett dilemma i undervisningsdiskursen.

8. Diskussion

Diskussionsavsnittet börjar med att behandla uppsatsens två frågeställningar. Dessa frågeställningar är centrala i uppsatsens ambition att använda en diskursiv analys och den diskursiva utgångspunkten är att vi människor är fast i diskurser; där sanningar produceras i ett etablerat sätt att beskriva världen och att verkligheten är sociala språkliga konstruktioner. (Svensson, 2019). Uppsatsens frågeställningar är hämtade ifrån Foucaults teorivärld där normalitet och motsättningar i hur normer uppfattas i diskursen är faktorer som styr samordnarnas reflektioner. Utifrån denna utgångspunkt kommer de två frågeställningarnas resultat att delvis knytas till Foucaults teorier gällande normalitet och dikotomi men självfallet även empiri från uppsatsens avsnitt: Tidigare forskning.

8.1 Hur beskriver samordnarna om vad som avses normalt eller onormalt i relation till studenter med funktionsnedsättning och inkludering i universitetsdiskursen?

Ovanstående fråga besvaras med en startpunkt från ett diskursivt perspektiv och samordnarnas reflektioner vägs mot normalitetsnormen beträffande studenter med funktionsnedsättning i diskursen. Samordnarnas resonemang i resultatdelen visar på att verksamheten riktat pedagogiskt stöds uppgift i diskursen är att särskilja studenter med funktionsnedsättning från studenter med icke funktionsnedsättning och ge stöd i studierna. Denna särskiljning är det riktade pedagogiska stödets uppdrag för att studenter med funktionsnedsättning ska hamna i jämförbar situation med studenter utan funktionsnedsättning (Universitets- och högskolerådet, 2024). Det kan tolkas som att riktat pedagogiskt stöds verksamhetsuppdrag med att avskilja är separering av studenter som inte passar in i normen. Olesen och Pedersen (2004) menar att en utbildningsdiskurs norm är att studenten ska inordna sig efter de krav som en utbildningsdiskurs kräver som till exempel att klara skoluppgifter och examinationer för att inte kategoriseras som onormal, det vill säga avvikande. I resultatet syns det att samordnarna definierar med små instuckna ord studenten med funktionsnedsättning som udda, i underläge, sticker ut, vilket kan tolkas som att studenten med funktionsnedsättning avviker från normen för hur en normal studenten definieras i universitetsdiskursen. Blomberg et al. (2013) visar att studenter med funktionsnedsättning och riktat pedagogiskt stöd är medvetna om att stödet definierar dem som avvikande i systemet. Blomberg et al. (2013) har i en komparativ internationell undersökning av riktat pedagogiska stödet

sett att studenter med pedagogiskt stöd vill definieras som vanliga studenter för att slippa kategoriseras och att vilja definiera sig som vanlig student kan tolkas som att studentgruppen upplevde sig som avvikande från normalitetsnormen. I en brittisk undersökning gjord av Kendells (2016) visade resultatet att det fanns en studentgrupp med funktionsnedsättningar som inte ville ansöka om riktat pedagogiskt stöd, trots diagnos. Detta för att studenterna inte ville vara öppna med svårigheterna. Kendells slutsats var att studentgruppen medvetet dolde funktionsnedsättningen för att det fanns ett stigmata kring funktionsnedsättningen. Temat om stigmata vid funktionsnedsättning syns även i en undersökning gjord av Clairborne et al. (2011) där resultatet visade på en ambivalens hos studenter med funktionsnedsättning om hur pass öppna studenterna ville vara om sin funktionsnedsättning för kursare och lärare. Studenterna ansåg att det fanns risk att bli behandlad annorlunda eller bli dömda av läraren. I denna uppsats resultatdel syns det i samordnarnas resonemang att i vissa fall och på vissa kurser blir det riktade pedagogiska stödet ifrågasatt och att studenter med det riktade pedagogiska stödet får kämpa för att hävda sin rätt till stöd och då i synnerhet gällande det stöd som samordnarna kallar det rekommenderat stödet. I uppsatsens kapitel om tidigare forskning redovisas bland annat Lopez-Gaviras et al. (2019) forskning att fakulteter och undervisning har svårt att följa det så kallade rekommenderade stödet, vilket ses som ett individualiserat stöd. I Lopez-Gaviras et al. (2019) undersökning gjord vid spanska universitet visade intervjumaterialet att studenterna med funktionsnedsättning och stöd fann att lärarna följde det formaliserade stödpaketet. Men när det kom till det individualiserade stödet, i denna undersökning av samordnarna kallat det rekommenderade stödet, valde de spanska universitetslärarna ofta att ignorera ett individualiserat stöd medan studenterna ofta önskade ett mer individualiserat stöd som var bättre anpassat efter studentens behov och funktionsnedsättning.

Utifrån denna uppsats resultat och kan det ses att rekommendationer, det vill säga det individualiserade stödet i det pedagogiska stödet och då kopplat till examinationerna upplevs av utbildningarna och fakulteterna som problematiska. Nilsson (2012) menar att Foucaults idé i en undervisningsdiskurs är att examinationerna är ett redskap för att upprätthålla normen om den godkända studenten. Sammanfattningsvis tycks det från fakulteternas och utbildningarnas sida visa att det finns svårigheter i att tänka utifrån flera perspektiv gällande det riktade pedagogiska stödet och examinationsprinciperna. Denna problematik tar samordnarna upp i sina reflektioner och då är det studenten med funktionsnedsättning som hamnar i kläm och måste kämpa för att stödet ska

tillämpas vid examinationer; något som kan tolkas som att studenten med riktat pedagogiskt stöd faller utanför normalitetsnormen.

8.2 Vilka motsatser, dikotomier, framträder i universitetsdiskursen kring inkluderingar av studenter med funktionsnedsättning?

Frågan är vilka motsatser som tycks finnas i universitetsdiskursen och frågeställningen gällande motsatser är en diskursivt ställd fråga. Olesen och Pedersen (2004) menar att definitionen av normalitet i en diskurs alltid görs i motsatser och då exempelvis vad som anses som friskt eller vansinne, normalt eller onormalt och godkänd eller icke godkänd etcetera. Den tydligaste motsättningen som syns i resultatet och i samordnarnas reflektioner är dikotomin mellan avdelningen riktat pedagogiskt stöd och fakulteterna och undervisningen. I den motsättningen nämner samordnarna lagstiftningen som omgärdar stödet och då diskrimineringslagen (2008:567) som ska vara vägledande. Lagstiftning är en vilja från statsmakternas sida att värna studenter med funktionsnedsättnings rättigheter (Universitets- och högskolerådet, 2024). Samordnas resonemang i resultatdelen visar att det tycks finnas ett tolkningsutrymme i diskursen i hur diskrimineringslagstiftningen och det riktade pedagogiska stödet ska tillämpas. En tolkning är att det i diskursen tycks finnas en otydlighet beträffande den styrande maktnormen, och då en otydlighet i hur lagstiftningen ska värna om studenten med funktionsnedsättning så att denne hamnar i en jämförbar situation. Tidigare forskning visar på svårigheterna för universitetsundervisningen att förhålla sig till statsmakternas lagstiftning. Garcia-Gonzales et al. (2021) har i en undersökning gjort ett antal intervjuer av spanska universitetsstudenter med funktionsnedsättning. Huvudpoängen i undersökningen är att visa på att det fanns en diskrepans mellan lagstiftning kring inkludering och dess ideal och studenternas studievardag och då de organisatoriska och pedagogiska svårigheter som studenterna med funktionsnedsättning mötte i universitetsdiskursen och i studierna. I en diskursiv dokumentanalys gjord av Zabeli och Kacaniku (2021) har de analyserat ett trettiotal nationella och institutionella styrdokument gällande inkluderingsbegreppet i högre utbildning i Kosovo. Resultatet var att styrdokumentet bör bli tydligare i hur tillämpningen av inkluderingen i undervisningen ska se ut. Studien betonar behovet av realistiska och effektiva stöd och detta kopplas till internationell forskning, där oftast inkluderingsbegreppet i lagstiftning och policys i högre utbildning framställs idealistiskt. Zabeli och Kacaniku (2021) ger förslag om att styrdokument och lagstiftning bör vara mer juridiskt bindande gällande inkludering vid högre utbildning. Garcia-Gonzales et al. (2021) och Zabelis

och Kacanikus (2021) undersökningar av lagstiftning visar att synen på inkludering är idealistisk och utifrån denna undersökning visar resultatet att stödet är svårt att tillämpa i studievardagen för studenterna med funktionsnedsättning.

När en student med funktionsnedsättning blir antagen till högre utbildning ska denne enligt universitets- och högskolerådets hemsida ansöka om riktat pedagogiskt stöd (Universitets- och högskolerådet, 2024). Detta faktum kan kopplas till undersökningens resultat som visar att avdelningen riktat pedagogiskt stöd vid högre lärosätens arbetsuppgift i universitetsdiskursen är att särskilja studenten med funktionsnedsättning ifrån övriga studenter. I denna studie syns det en motsättning i universitetsdiskursen och då mellan samordnare och student med funktionsnedsättning. Antagandet om samordnarens maktposition gentemot studenten med funktionsnedsättning grundar sig i Foucaults teori om makt-vetande, Axelsson och Qvarsebo (2017) beskriver det utifrån Från Foucaults tankegång om att en del yrken, i till exempel en utbildningsdiskurs, har examen i människovetenskaper som exempelvis lärare, studievägledare, specialpedagoger etcetera. I yrket som samordnare och med hjälp av sina människovetenskapskunskaper ska samordnarna verifiera intyg om diagnoser och har således makt att separera funktionsnedsatta ifrån funktionsdugliga studenter, för att sedan återbörd studenter med funktionsnedsättning till universitetsdiskursen med ett intyg om riktat pedagogiskt stöd. Detta kan ses som att samordnaren i diskursen har makt över studenten att bevilja det riktade pedagogiska stödet, men att det är fakulteterna och undervisningen som har makten att tillämpa stödet. Edwards (2019) har i sin forskningsöversikt kommit fram till att en kulturförändring på universiteten bör ske gällande hur kurser, undervisning och examinationer läggs upp och görs tillgängliga. Denna undersökning sätter fingret på att det riktade pedagogiska stödet inte har full verkansgrad ute i undervisningen och det är som en av Kendells (2026) brittiska student i undersökningen uttryckte sig beträffande stödet; "One size fits all" (Kendell, 2016, s. 8). Sammanfattningsvis tycks det i diskursen finnas en motsättning mellan verksamheten riktat pedagogiskt stöd och fakulteterna och undervisningen kring stödets tillämpning. Det kan också tolkas som att det finns en motsättning mellan student med funktionsnedsättning och samordnaren eftersom samordnaren har makt att bevilja stödet. Motsättningarna i diskursen kan tolkas som att det handlar om vem som har makt att definiera stödets tillämpning och ifall funktionsnedsättning hos studenten föreligger.

8.3 Specialpedagogiskt perspektiv: Hur samordnarna uppfattar inkluderingsprocessen för studenter med funktionsnedsättning?

Inkludering är ett komplext begrepp som fångar ambitionen i ett utbildningssystem att omfatta alla studenter och då studenterna med funktionsnedsättning. De professioner som arbetar med studenter med funktionsnedsättning måste förhålla sig till begreppet och relatera och värdera det i sin yrkesgärning (Melander, 2020). I resultatdelen och i samordnarnas reflektioner är inkludering något som samordnarna har idéer om och då gällande stödets tillämpning på fakulteterna och i undervisningen. Det denna undersökning visar är att beslutens innehåll och tillämpningen av det beviljade riktade pedagogiska stödet inte alltid överensstämmer med hur stödet tillämpas i undervisning och examination. Carlsson och Nilholm (2004) menar att utbildningssystemen och framförallt att den politiska makten i västvärlden är positiva till begreppet inkludering, men att det är ett ideologiskt och politiskt projekt där det inte ges några tydliga direktiv om hur det ska implementeras praktiskt i en utbildningssituation. Edwards (2019) konstaterar i sin forskningsöversikt att det är det medicinska perspektivet på funktionsnedsättning som råder i den internationella universitetsvärlden. Det medicinska perspektivet innebär att studenten är bärare av funktionsnedsättningen och medicinskt måste bevisa sin funktionsnedsättning och i detta perspektiv är studenten bärare av en nedsättning vilket försvårar en anpassning till det befintliga undervisningssystemet. Utifrån Edwards perspektiv och utifrån denna undersöknings resultat där samordnarna reflekterar om att studenterna måste hävda sin rätt för beslutet, vilket kan ses som att studenten med funktionsnedsättning bör anpassas till det befintliga undervisningssystemet.

Rodden et al. (2019) har i en undersökning om hur irländska gymnasielärare förhåller sig och ser på inkludering av elever med autism i klassrummen. Gymnasielärarnas reflektioner filtrerades genom Faircloughs diskursiva teorier och det sammantagna resultatet var att gymnasielärarna såg att deras uppgift främst var undervisning och lärarna upplevde osäkerhet rent praktiskt gällande inkludering av eleven med autism i undervisningen. Gymnasielärarna sköt över ansvaret till den specialpedagogiska personalen på skolorna eftersom dessa ansågs vara experter på funktionsnedsättningar och inkludering. Sammanfattningsvis menade Rodden et al. (2019), att gymnasielärarnas syn inte var inkludering utan integrering av elever med autism. Integrering innebär att eleven bör anpassas till det befintliga systemet. Detta forskningsresultat kan kopplas till denna undersöknings resultat. Samordnarnas beskrivningar av det riktade pedagogiska stödet tillämpning i undervisningen kan snarare ses som att universitetssystemet integrerar studenter med

funktionsnedsättning än att undervisningssystemet är förändringsbenägen, det vill säga inkluderande och kompenserande för funktionsnedsättning. Viktigt att notera är att ordet inkludering inte nämns på Universitet-och högskolerådets (2024) hemsida gällande riktat pedagogiskt stöd utan det är ordet tillgänglighet som används. Detta kan tolkas som att det riktade pedagogiska stödets uppgift inte är att inkludera utan integrera studenten med funktionsnedsättning för det står även på universitets-och högskolerådets hemsida att studenten med funktionsnedsättning med stödet ska hamna i en jämförbar situation, och detta kan tolkas underförstått som den funktionsdugliga studenten.

En viktig specialpedagogisk fråga är hur inkludering rent praktiskt ska gå till i ett utbildningssystem. Carlsson och Nilholm (2004) lyfter i en artikel tre olika inkluderingsperspektiv: svag inkludering, stark inkludering och inkludering som dilemma. Svag inkludering definieras som att inkludering tillåter undantag i utbildningssystemet. I denna undersöknings resultat går det att se en koppling till idén om att universitetssystemet har en svag inkludering. Carlsson och Nilholm (2004) menar att de flesta utbildningssystem tillämpar en svag inkludering, vilket innebär en acceptans för undantag och därmed exkludering av vissa studenter. Stark inkludering innebär att utbildningssystemet bör organiseras så att alla studenter kan delta. Det är systemets ansvar att hantera den heterogena studentgruppen. Detta är ofta en teoretisk vision och utgångspunkt som sällan speglar verkligheten. Carlsson och Nilholm (2004) introducerar även ett tredje perspektiv: Inkludering som ett dilemma, vilket innebär att se inkludering som ett komplext åtagande i ett utbildningssystem. Avslutningsvis och utifrån ett specialpedagogiskt perspektiv tycks denna undersökning visa att det riktade pedagogiska stödets tillämpning i undervisning och examinationer är ett dilemma. Det vill säga hur inkluderingen ska se ut för studenter med funktionsnedsättning i undervisning och vid examinationer.

8.4 Slutsatser och sammanfattning

Ett övergripande diskursanalytiskt resonemang om vad som avses normalt och onormalt i samordnarnas reflektioner om studenter med funktionsnedsättning och inkluderingsprocessen i universitetsdiskursen tycks utbildningssystemet manifestera Foucaults idé om den disciplinära makten (Foucault, 1975). Och då idén om den disciplinära makten i universitetsdiskursen där definitionen av normalstudenten är den självständiga och strukturerade studenten som klarar ordinarie tentor under angivna premisser. Vidare i tankegången är att utifrån universitetsdiskursens

krav på självständighet blir den student som inte lever upp till den normen att betraktas som onormal. Universitetsdiskursens krav på självständighet i studier och i diskursen är till största del färdigheter som studenten med funktionsnedsättning har svårt för.

I samordnarnas reflektioner syns det att studenter med funktionsnedsättning ofta måste hävda sin rätt till stöd och då ofta i samband med examinationer. Det rekommenderade, det vill säga individualiserade stödet tycks vara svårt för fakulteterna och utbildningarna att efterleva. Det tycks finnas en motsättning mellan avdelningen riktat pedagogiskt stöd och fakulteterna och undervisningen och då gällande stödets tillämpning och motsättningen tycks bli tydlig vid stöd i examinationer. I denna motsättning i tillämpning av stödet finns diskrimineringslagen (2008:567) som ska legitimera stödet. Det tycks som att det finns ett tolkningsutrymme för fakulteter och undervisning gällande det riktade pedagogiska stödets tillämpning. Det finns även en annan motsättning i diskursen och som kan betraktas genom Foucaults makt-vetande teori (Axelsson & Qvarsebo, 2017). I samordnarnas reflektioner filtrerad genom makt-vetande teorin har samordnaren i diskursen makt att i yrket och sin utbildning sortera studenter som har korrekt medicinsk utredning och diagnos. Samordnarens evaluering av den medicinska dokumentationen är förutsättningen för beviljandet eller inte beviljandet av riktat pedagogiskt stöd. Det kan således tolkas som att det finns en motsättning mellan studenter med funktionsnedsättning och verksamheten riktat pedagogiskt stöd. En tolkning av detta är att en av samordnarnas arbetsuppgifter är att fungera som grindvakt för att studenten uppfyller kriterierna för stödet.

När det gäller det specialpedagogiska perspektivet och då utifrån samordnarnas reflektioner över hur inkluderingen av universitetsstudenter med funktionsnedsättning tycks det som att synen på inkludering hänger ihop med hur stödet tillämpas i undervisning och examinationer och eftersom denna undersökning visar på svårigheter med detta så är samordnarnas upplevelse att det finns svårigheter med inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid undervisning och examination. Denna inkluderingssvårighet kan belysas utifrån Nilsson och Carlssons (2004) specialpedagogiska dilemma perspektiv och med detta perspektiv är det nuvarande riktade pedagogiska stödet och inkludering svag. Det tycks snarare som att stödet fungerar som integrering av studenter med funktionsnedsättning till det befintliga undervisningssystemet.

8.5 Metoddiskussion

Anledningen med en metoddiskussion är att se ifall metoden har besvarat uppsatsen syfte och även granska och problematisera svårigheter och begränsningar av metodvalen. Den största utmaningen med undersökningen har varit att använda en diskursiv analys och att förstå och sortera i Foucaults rikliga teorivärld för att försöka hitta applicerbara teorier till denna undersökning. Det är lätt att gå vilse i mängden av teorier och därmed i tänkandet och skrivandet.

I valet av den diskursanalytiska teorin har det bitvis varit svårt att särskilja teori och metod. Den diskursiva utgångspunkten är att vi människor är fast i diskurser där sanningar produceras i ett etablerat sätt att beskriva världen och att verkligheten är sociala språkliga konstruktioner. (Svensson, 2019). I bearbetandet av materialet har det varit svårt att inte fastna i en induktiv och fenomenologisk blick på det kvalitativt genererade intervjumaterialet. Den fenomenologiska blicken innebär enkelt att försöka se informanternas handlingar, normer och värderingar som driver dem i deras verklighetsuppfattningar (Bryman, 1997). Men i diskursanalysen blir det en vridning från hur verkligheten *uppfattas* av samordnarna till att undersöka hur verkligheten *skapas*, det vill säga undersöka de faktorer i diskursen som skapar samordnarnas föreställningar (Svensson, 2019).

Eftersom min undersökningsblick utgått från en diskursiv analys där frågeställningarna även har förankrats i Foucaults diskursiva teorier om normalitet och dikotomier så ser jag en risk för vinkling och skevhet i forskningsprocessen som påverkar resultatet (Bell, 2016). Att använda en diskursiv teori som innehåller faktorer som påstås styra människans tänkande uppkommer en risk med att Foucaults diskursiva teorier redan i förhand styr bearbetandet av materialet. Jag ser risken och kan bara förlita mig på Svensson (2019) som menar att ett viktigt kvalitetskriterium i diskursanalysen är att se i vilken utsträckning påstående och argument i analysen står sig vid en granskning och att dessa ska kunna prövas mot alternativa påståenden och i slutändan vara rimliga. Jag finner att styrkan med att använda en diskursiv analys är att undersökningens resultat blir mer problematiserat, flerdimensionellt, än ifall valet hade varit att enbart använda ett induktivt eller fenomenologiskt teoretiskt perspektiv. I uppsatsens resultatdiskussion har det även tillfogats empiri från tidigare forskning i ett försök att styrka rimligheten i undersökningens diskursivt analyserade resultat, för att på så sätt styrka att analysen uppfattas som rimlig.

Material som brukar användas vid diskursanalys är redan färdiga språkliga produkter som dokument, policys och artiklar; det vill säga tryckt material. Detta därför att forskaren således har så lite påverkansmöjligheter som möjligt (Svensson, 2019). Jag fann därför valet av en kvalitativ semistrukturerad intervjumetod komplicerat, eftersom forskaren i intervjun har en påverkansmöjlighet (Bell, 2016). I ett försök att generera ett färdigt språkligt material försökte jag distansera mig genom att i förväg ge samordnarna en tematik, det vill säga ett antal nyckelmeningar så att de i lugn och ro kunde konstruera ett reflekterande resonemang på max 30 minuter per informant. Tidsbegränsningen var för att få ett hanterbart textmaterial, sedan visade det sig att samordnarna talade längre än 30 minuter. Jag kontaktade åtta samordnare men fem hade möjlighet att ställa upp, vilket är ett mindre antal och begränsar resultatets trovärdighet och jag är medveten om att studien inte kan ge en generell bild och är representativ med tanke på det mindre antalet samordnare. Ambitionen med intervjumaterialet har varit att försöka skapa en fristående text som sedan ska analyseras med de diskursiva teorierna för att på så sätt blottlägga de faktorer i diskursen som styr och skapar samordnarnas verklighetsuppfattning kring normerna om studenter med funktionsnedsättning, det riktade pedagogiska stödet, inkludering och normalitet.

Så här i efterhand var inte kvalitativa intervjuer den mest bias-säkra metoden att skapa ett material för en diskursiv analys. För att vara efterklok och med tanke på validitet som Feijes och Thornberg (2017) menar och då i vilken utsträckning metoden som används verkligen undersöker det som är avsikten med undersökningen. Jag kan se att det finns svårigheter att i kvalitativa utsagor på ett tydligt sätt applicera den diskursiva teorin, och att det hade varit enklare att göra en dokumentanalys, eftersom en text, uppkommer mer under kontrollerande former än ett samtal i form av intervjuer.

Avslutningsvis när det kommer till valet av en diskursiv analys så lutar jag mig emot ännu en gång till Svenssons (2019) ord; att ett viktigt kvalitetskriterium i diskursanalysen är att se i vilken utsträckning påstående och argument i analysen står sig vid en granskning och att dessa ska kunna prövas mot alternativa påståenden och i slutändan vara rimliga. En rimlighet som är svår att själv avgöra i skriv-och arbetsprocessen, utan får överlämnas åt läsaren att bedöma.

8.6 Förslag på fortsatt forskning

Nationella samordnaren Sara Tapper har i en artikel i Dagens Nyheter konstaterat att studenter med funktionsnedsättning ökar (Haltorp, 2023). En slutsats är att dagens lektionssalar vid landets lärosäten sitter en heterogen studentgrupp som vill utbilda sig. Detta måste innebära att universitetslärarna ställs inför pedagogiska utmaningar att undervisa inkluderande och tillgängligt. Och frågan är hur en sådan pedagogik ska se ut och som kan inkludera denna mångfacetterade studentgrupp. Melander (2020) har i en fallstudie intervjuat ett antal universitetslärare om deras syn på inkludering och tillgänglighet i undervisningen. Resultatet var att det fanns en vilja att undervisa inkluderande och tillgängligt men att det inte fanns en samstämmighet i hur. Detta hur kan anknytas specialpedagogiskt till Carlssons och Nilholms (2004) resonemang gällande dilemma perspektivet i att undervisa inkluderande. Mitt förslag är att rikta forskningsblicken på lärarnas uppfattningar, begränsningar och möjligheter i undervisningen och utifrån ett lärarperspektiv se hur en tillgänglig och inkluderande pedagogik kan se ut och arbetas fram. I detta forskningsförslag får det inte förglömmas ett studentperspektiv och då hur studenter med funktionsnedsättning upplever undervisningen för att undersöka vad studenterna uppfattar för hinder och möjligheter i undervisningen. Jag skulle vilja påstå att det i dagsläget och utifrån denna studies resultat är en angelägen forskningsfråga eftersom nyckeln till en inkluderande studiemiljö sker ute på fakulteterna och i undervisningen, vilket är en svår pedagogisk uppgift för universitetslärarna.

Referenslista

- Axelsson, T., & Qvarsebo, J. (2017). *Maktens skepnader och effekter, maktanalys i Foucaults anda*. Studentlitteratur AB.
- Bell, J. (2016). *Introduktion till forskningsmetodik* (5:e uppl.). Studentlitteratur.
- Blomberg, B., Berggren, J. U., & Berbäck, E. (2013). *Organisering av pedagogiskt stöd i högre utbildning: En studie om studenter med funktionsnedsättning och deras erfarenheter av högre utbildning i Sverige, Tjeckien och USA*. Rapportserie i Socialt arbete, Nr. 1/2013.
- Bryman, A. (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning* (1:a uppl.). Studentlitteratur.
- Carlsson, R., & Nilholm, C. (2004). Demokrati och inkludering – en begreppsdiskussion. *Utbildning & Demokrati*, 13(2), 77–95.
- Clairborne, B. L., Cornforth, S., Gibson, A., & Smith, A. (2011). Supporting students with impairments in higher education. *International Journal of Inclusive Education*, 15(5), 513–527.
- Edwards, M. (2019). Inclusive learning and teaching for Australian online university students with disability: A literature review. *International Journal of Inclusive Education*, 26(5), 510–525.
- Feijes, A., & Thornberg, R. (Red.). (2017). *Handbok i kvalitativ analys* (2:a uppl.). Liber AB.
- Feijes, A., & Thornberg, R. (Red.). (2019). *Handbok i kvalitativ analys* (3:e uppl.). Liber AB.
- Foucault, M. (1987). *Övervakning och straff: Fängelsets födelse* (C. G. Bjurström, Övers.). Arkiv förlag. (Originalverk publicerat 1975).
- Garcia-Gonzalez, J., Gomez-Calcerrada, S., Hernandez, E., & Rios-Aguilar, S. (2021). Barrier in higher education: Perceptions and discourse analysis of students with disabilities in Spain. *Journal of Disability & Society*, 36(4), 571–595.
- Arrhenius, L., & Sandberg, A. (2025, 4 april). *Bilden av den fullkomliga arbetstagaren är ett hinder*. Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/debatt/bilden-av-den-fullkomliga-arbetstagaren-ar-ett-hinder.de35be27-4786-4c02-aff7-a9d55398448e>
- Haltorp, M. (2023, 6 februari). *Studerande med funktionsnedsättning ökar markant*. Dagens Nyheter. <https://www.dn.se/ekonomi/studerande-med-funktionsnedsattning-okar-markant/>
- Kendell, L. (2016). Higher education and disability: Exploring student experiences. *Cognent Education*, 3(1), 1–12.

Lopez-Gaviera, R., Morina, A., & Morgado, B. (2019). Challenges to inclusive education at the university: The perspective of students and disability support service staff. *The European Journal of Social Science Research*, 34(3), 292–304.

Lunds Universitet. (2024, 26 juli). *Pedagogiskt stöd för dig med funktionsnedsättning*. <https://www.lu.se/studera/livet-som-student/service-och-stod/pedagogiskt-stod-dig-med-funktionsnedsattning>

Melin, S. (2020). Att göra högre studier tillgängliga – ett lärarperspektiv. *Högre utbildning*, 10(2), 37–49.

Morina, A., & Biagiotti, G. (2021). Academic success factors in university students with disabilities: A systematic review. *European Journal of Special Needs Education*, 37(5), 729–746.

Nilholm, C. (2012). Makt, motstånd och normalisering - en kommentar. *Utbildning & Demokrati*, 21(3), 107–111.

Nilholm, C. (2005). Specialpedagogik: Vilka är de grundläggande forskningsperspektiven? *Pedagogisk forskning i Sverige*, 10(2), 124–138.

Nilsson, R. (2008). *Foucault: En introduktion*. Égalité.

Olesen, S. G., & Pedersen, P. M. (2004). *Pedagogik i ett sociologiskt perspektiv*. Studentlitteratur AB.

Rodden, B., Prendeville, P., Burke, S., & Kinsella, W. (2019). Framing secondary teachers' perspectives on the inclusion of students with autism spectrum disorder using critical discourse analysis. *Cambridge Journal of Education*, 49(2), 235–253.

Simmeborn Fleischer, A. (2013). *"Man vill ju klara sig själv": Studievardagen för studenter med Asperger syndrom i högre utbildning* [Doktorsavhandling, Högskolan i Jönköping, Högskolan för lärande och kommunikation].

Svensson, P. (2019). *Diskursanalys*. Studentlitteratur.

Sverige. (2008). Diskrimineringslag (2008:567).

Universitets- och högskolerådet. (2024, 26 juli). *Stöd och anpassningar under studierna*. <https://www.studera.nu/livet-som-student/funktionsnedsattning/Stod-anpassningar/>

Universitets- och högskolerådet. (2024, 26 juli). *Nais-samordning av riktat pedagogiskt stöd*. <https://www.uhr.se/digitalisering-for-universitet-och-hogskolor/digitala-tjanster-for-larosaten/nationellt-administrations--och-informationssystem-for-samordnare-nais/>

Universitets- och högskolerådet. (2025, 1 februari). *Funktionsnedsättning och högre studier*. <https://www.uhr.se/breddad-rekrytering-och-deltagande/funktionsnedsattning-inom-hogskolan/>

Vetenskapsrådet. (2024, 17 juli). *Etik i forskningen och god forskningssed*. <https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html>

Zabeli, N., & Kaçaniku, F. (2021). Policy analysis for mapping the discourse of inclusion in higher education system in Kosovo. *Journal for Critical Education Policy Studies*, 19(2), 452–483.

Bilaga

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
INSTITUTION

Samtycke till medverkan i studentprojekt

2024-08-29

Hej,

Samordnare.

Jag heter Henrik Mejborn och arbetar som specialpedagog, men håller även på och skriver en magisteruppsats i specialpedagogik. Uppsatsens syfte är att undersöka hur inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid högre utbildning ser ut.

I undersökningen används en diskursiv teori. Utifrån denna teori blir inte ålder eller kön viktigt utan det är dina reflektioner som ämbetsmannen samordnaren som är intressant att undersöka och analysera. Det vill säga hur du som samordnare ser på systemet riktat pedagogiskt stöd och inkludering. Utifrån detta perspektiv finns det naturligtvis utrymme för vidare tankegångar över utbildningssystemet, studentens situation samt verksamheten riktat pedagogiskt stöd.

Du är garanterad anonymitet, i uppsatsen kommer dina reflektioner att redovisas som en anonym tjänstemans syn på inkludering och det riktade pedagogiska stödet.

Jag skulle vara väldigt tacksam om jag får boka in 50 minuter och intervjua dig. Det är bra ifall intervjutiden ligger runt 30 minuter. Jag kommer att spela in och det som sägs kommer att transkriberas. Efter att uppsatsen blivit färdigställd kommer ljudfiler och transkriptioner raderas. Du har rätt att avbryta intervjun om det upplevs obekvämt.

Jag skickar fyra nyckelmeningar/teman som du kan fundera över och förbereda dina tankar kring, innan vi ses.

Nyckelmeningarna/teman att reflektera över innan intervjun är följande:

1. Inkludering av studenter med funktionsnedsättning vid universitetet.
2. Mottagandet av studenter med funktionsnedsättning vid universitetet.
3. Det pedagogiska stödets utformning och funktion.
4. Anpassningar och undervisningen ute på fakulteterna för studenter med funktionsnedsättning.

Jag förstår att det är mycket nu så här i terminsstart, men jag är väldigt tacksam ifall du tar dig tid att medverka.

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer kommer att följas

Undersökningen utgår från principerna i följande avseenden.

- Medverkan baseras på ditt samtycke och du kan återkalla ditt samtycke när som helst, det vill säga att du har rätt att avbryta din medverkan när som helst utan några konsekvenser.
- Ditt deltagande kommer att avidentifieras i den färdiga uppsatsen.
- Ditt intervjumaterial kommer endast att användas för denna uppsats undersökning och kommer sedan att förstöras när uppsatsen är färdig.

Med vänliga hälsningar

.....

Studentens underskrift och namnförtydligande

Henrik Mejborn

Mejladress: xxx

Mobilnummer: xxx

Kontaktuppgifter Malmö universitet:

www.mah.se

040-665 70 00

Information om Malmö Universitets behandling av personuppgifter

Personuppgiftsansvarig: Malmö Universitet

Dataskyddsbud: dataskyddsbud@mau.se

Typ av personuppgifter: Namn, anteckning av lärandesituation, bild och/eller filmklipp samt ditt samtycke till att Malmö Universitet behandlar dessa personuppgifter.

Ändamål med behandlingen: För att möjliggöra undervisnings- och examinationssituationer i skolmiljö för studenter vid Malmö Universitets lärarutbildning.

Rättslig grund för behandling: Ditt samtycke.

Mottagare: Personuppgifterna kommer endast användas i utbildningssyfte inom ramen för lärarutbildningen vid Malmö Universitet och kommer inte att spridas vidare till någon annan mottagare.

Lagringstid: Malmö Universitet kommer spara dina personuppgifter så länge de behövs för ovan angivet ändamål eller till dess att du återkallar ditt samtycke. Efter genomförd kurs/program kommer personuppgifterna att raderas. Malmö Universitet kan dock i vissa fall bli skyldiga att arkivera och spara personuppgifter enligt Arkivlagen och Riksarkivets föreskrifter.

Dina rättigheter: Du har rätt att kontakta Malmö Universitet för att 1) få information om vilka uppgifter Malmö Universitet har om dig och 2) begära rättelse av dina uppgifter. Vidare, och under de förutsättningar som närmare anges i dataskyddslagstiftningen, har du rätt att 3) begära radering av dina uppgifter, 4) begära en överföring av dina uppgifter (dataportabilitet), eller 5) begära att Malmö Universitet begränsar behandlingen av dina uppgifter. När Malmö Universitet behandlar personuppgifter med stöd av ditt samtycke, har du rätt att när som helst återkalla ditt samtycke genom skriftligt meddelande till Malmö Universitet. Du har rätt att inge klagomål om Malmö Universitets behandling av dina personuppgifter genom att kontakta Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm.

Samtycke

Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna studentprojekt, samt bekräftar att jag har tagit del av informationen om Malmö Universitets behandling av personuppgifter, och Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som säger att

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- Deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

Namn:

Namnförtydligande:

Dagens datum: